

Riksdagens protokoll

2004/05:124

Fredagen den 20 maj

Kl. 09.00 – 11.15

Protokoll
2004/05:124

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:591

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:591 av Gabriel Romanus (fp) om tandvårdsreform

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 18 maj 2005

Socialdepartementet

Ylva Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:594

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:594 av Elina Linna (v) om människohandel för sexuella ändamål

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 8 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 18 maj 2005

Socialdepartementet

Morgan Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2004/05:601

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:601 av Mariam Osman Sherifay (s) om militärattaché i Israel

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 7 juni 2005.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.
Stockholm den 19 maj 2005
Försvarsdepartementet
Leni Björklund
Enligt uppdrag
Helena Lindberg
Expeditions- och rättschef

*Svar på
interpellationer*

2 § Svar på interpellation 2004/05:563 om situationen i Västsahara

Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Alice Åström har frågat mig hur jag avser att verka inom EU och FN för det västsahariska folkets självbestämmanderätt och för att internationell rätt respekteras genom att en folkomröstning genomförs. Alice Åström har även frågat mig hur jag avser att verka i frågan om de västsahariska flyktinglägren samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att understödja uppbyggnaden av sahariska demokratiska institutioner.

Det ligger i samtliga parter intresse att den långvariga konflikten i Västsahara får en snar och tillfredsställande politisk lösning. Nuvarande situation är negativ för det sahariska folket, för hela regionen och för den internationella säkerheten. Situationen har även skapat allvarliga humanitära problem som den svenska regeringen ser ytterst allvarligt på.

Sverige och EU anser att FN har en central roll i fråga om Västsahara. Den svenska regeringen har gett och fortsätter att ge FN sitt fulla stöd. Säkerhetsrådet har i resolution 1598 upprepat sin uppmaning till alla parter att fortsätta samarbetet med FN för att lösa dödläget i konflikten och nå en politisk lösning. Samtliga parter måste vara beredda att göra eftergifter och sträva efter kompromisser. Sverige står berett att agera för att understödja arbetet för en fredlig lösning.

Den svenska regeringen fäster särskild vikt vid att en lösning på konflikten sker i enlighet med folkrätten och att västsahariernas rätt till självbestämmande respekteras. Denna utgångspunkt framgår tydligt i FN:s säkerhetsråds resolution 1598. En folkomröstning är den naturliga vägen att utöva självbestämmande och bör utgöra grundvalen för en framtida lösning av konflikten. Regeringen kommer att verka för att en folkomröstning sker. I det sammanhanget beklagar vi att Marocko avvísade Bakerplanen. Bakerplanen innebar att en administrativ myndighet, där västsaharierna gavs stort utrymme, skulle upprättas i Västsahara under en övergångsperiod. Därefter skulle en folkomröstning om territoriets status genomföras där valet stod mellan självständighet, autonomi eller integration i Marocko. Planen accepterades av Polisario. Marocko däremot förklarade, i brev till generalsekreteraren i april 2004, att man inte kunde acceptera planen eftersom det vore ett ingrepp i Marockos suveränitet att rösta om självständighet för territoriet.

När det gäller synen på enskilda frågor råder delade uppfattningar mellan EU:s medlemsländer. Det gör att EU:s möjligheter att agera begränsas. Sveriges linje är att EU mer än hittills bör spela en mer uttalad roll i Västsaharakonflikten och bistå FN-processen.

Jag vill gärna betona betydelsen av regionalt samarbete för att lösa konflikten. Konflikten berör flera länder i regionen, också Algeriet. De

västsahariska flyktinglägren finns i Algeriet och landet har i många år stöttat Polisario. Det är av stor vikt att relationerna mellan samtliga parter i konflikten förbättras för att därigenom öka möjligheterna till en lösning av konflikten. Ett positivt tecken är att Marockos och Algeriets statschefer nyligen möttes, för första gången på många år, i samband med Arabförbundets möte i Alger.

Den svenska regeringen ser med stort allvar på den humanitära situationen i regionen och i flyktinglägren. Sverige har länge varit en viktig bilateral biståndsgivare och vi avser att fortsätta med det. Vi är i dag en av de största bilaterala givarna av humanitärt bistånd till flyktingarna i Tindouf. Biståndet har dock varierat över åren beroende på när ansökningarna från frivilligorganisationer kommit in. Vi avser även att fortsätta det bistånd vi lämnar via multilaterala organisationer som World Food Programme – WFP – och UNHCR. En övervägande del av UNHCR:s insatser i Nordafrika inriktas på stöd till de västsahariska flyktingarna. Även WFP prioriterar insatser i lägren. EU:s humanitära kontor upprätthåller ett reservlager av basföda till lägren som ska räcka i tre månader.

En viktig humanitär fråga i sammanhanget är de marockanska krigsfångar som hålls kvar av Polisario i strid med Genèvekonventionen om krigsfångars behandling. Bland annat inom EU verkar regeringen för att repatriering ska ske. Dessutom finns det uppgifter om många försvunna på båda sidor av konflikten och det är av stor vikt att dessa frågor löses inom en snar framtid.

Slutligen har Alice Åström frågat mig vilka åtgärder vi avser att vidta för att understödja sahariska demokratiska institutioner. Den svenska regeringen har en kontinuerlig politisk dialog med alla parter och avser att fortsätta med detta. Vår ståndpunkt är att den demokratiska utvecklingen i hela regionen är av stor betydelse för konfliktens lösning. Vi har en grundläggande vilja att stödja projekt och ansträngningar som syftar till att förstärka demokratin och rättssäkerheten för folken i regionen.

Den syn som jag nu redogjort för är också den linje Sverige står för och driver inom EU liksom i FN och bilaterala kontakter med andra länder. Sverige står bakom västsahariernas rätt till självbestämmande och kommer att agera utifrån detta i den fortsatta behandlingen av frågan. Sverige verkar för en snar förbättring av den humanitära situationen i området och vi stöder alla ansträngningar att lösa konflikten på ett fredligt och demokratiskt sätt.

Anf. 2 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret. Det är glädjande att utrikesministern är så tydlig när det gäller Sveriges stöd till västsahariernas självbestämmanderätt.

Vid en tidigare omröstning lade Sverige ned sin röst, men lämnade en röstförklaring där man tydligt framhöll västsahariernas självbestämmanderätt. Det har av en del tolkats som att Sverige håller på att ändra linje i den här frågan. Utrikesministerns mycket tydliga svar bör kunna klargöra den svenska regeringens inställning i den här frågan.

Frågan om västsahariernas självbestämmanderätt är ju en väldigt långtgående och långdragen process. I över 20 år fördes kampen mellan Polisario och Marocko med militära medel. 1991 kom man överens om

ett vapenstillestånd. 1997 kom Marocko och Polisario överens om att Västsaharas framtid skulle avgöras genom en folkomröstning. Det är också de resolutioner som FN har tagit och som utrikesministern refererade till.

Tyvärr har inte mycket hänt under den här långa perioden. Flera FN-sändebud har varit i området. De har avlöst varandra. Man har provat olika lösningar för att få en folkomröstning till stånd.

Det är uppenbart att Polisario vid flera tillfällen har gjort stora eftergifter för att få till stånd en lösning av konflikten och för att få en folkomröstning. Det senast framlagda förslaget, Bakerplanen, gick ju väldigt långt för att möta Marockos krav. Polisario gjorde väldigt stora eftergifter. Man gick till och med så långt att man accepterade att de marockaner som bott stadigvarande i Västsahara till den 31 december 1999 skulle ha rätt att delta i folkomröstningen. Det är ändå människor som levde på ockuperat område och som sedan skulle få möjlighet att i en folkomröstning påverka västsahariernas rätt till självbestämmande.

Utrikesministern säger i svaret att det är viktigt att man lägger trycket på båda parter att ha en konstruktiv hållning och att man måste vara beredd att göra eftergifter och sträva efter kompromisser. Jag har väldigt svårt att i dagsläget se att man från Polisarios och västsahariernas sida skulle kunna göra mycket mer långtgående eftergifter utan att helt ge upp frågan om folkomröstning och självbestämmande.

Därför är den här konflikten nu i en ganska allvarlig situation. Eftersom Marocko gång på gång obstruerar och inte är berett att göra några eftergifter samtidigt som västsaharierna tar stora steg är jag orolig för att detta, med den humanitärt svåra situation som också råder i flyktinglägren, återigen börjar övergå till en väpnad konflikt. Det är någonting som vi måste undvika till varje pris.

Därför är min fråga till utrikesministern: Finns det några nya tankar från den svenska regeringen om att i EU och FN vidta åtgärder för att utöva ett ytterligare starkare tryck på Marocko? Jag tror nämligen inte att det finns någon möjlighet att i denna konflikt få Polisario att göra ytterligare eftergifter utan att vi riskerar att få en väpnad konflikt.

Anf. 3 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Jag vill tacka Alice Åström för att hon har ställt den här frågan. Hon har i interpellationen tagit upp något som för många kanske är en okänd konflikt eller en konflikt långt borta men som ändå är oerhört viktigt, framför allt för de människor som bor i flyktingläger och under ockupation i Västsahara.

Det är också precis som Alice Åström framhöll: De som gör att denna konflikt fortsätter, de som gång efter gång har visat att de inte är beredda att kompromissa, är kungadömet Marocko. Tittar vi på vilka positioner Front Polisario haft genom åren och hur långt man velat gå från dessa för att få en fredlig lösning i området kan jag bara hålla med Alice Åström om att det är svårt att se att Front Polisario skulle kunna gå mycket längre.

Tisdagen den 25 januari debatterade utrikesministern och jag samma fråga i den här kammaren. Då sade utrikesministern: Inom departementet pågår för närvarande en översyn av Västsaharapolitiken, som syftar till att inventera och värdera de instrument som finns bilateralt, inom EU och

FN för att stödja FN:s ansträngningar att lösa konflikten. Hon sade vidare: Mot bakgrund av den situation som råder i dag ser vi över vår Västsaharapolitik. EU är ett instrument som borde kunna användas på ett bättre sätt för att påverka framför allt Marocko.

Min fråga är nu: Hur långt har denna utvärdering kommit? När kommer man att mer klargöra det som ministern utlovade i interpellationsdebatten den 25 januari?

Ett exempel jag kan ta upp är de förhandlingar om fiskerättigheter utanför Marockos och Västsaharas kust som för närvarande pågår mellan EU och Marocko. Marocko försöker där inkludera även fisket utanför den västsahariska kusten i avtalet med Europeiska unionen, det vill säga att man skulle kunna utnyttja det ockuperade områdets ekonomiska resurser för sig själv. Då är frågan: Vad tar Sverige för position i de här förhandlingarna? Kommer man att exkludera till exempel detta från Marockos rätt?

Ockupationen är kostsam för Marocko. Det som kan driva Marocko till att ändra sin inställning är bland annat att man sätter Marocko under ett större ekonomiskt tryck och att man i förhandlingar med Marocko visar att man inte accepterar att detta är ett marockanskt territorium eller tillåter utnyttjande av Västsaharas ekonomiska resurser, till exempel fiskeresurser.

Kan ministern tänka sig att Sverige agerar på något sätt i denna fråga? Det är också en viktig signal.

Anf. 4 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Alice Åström nämnde att Sverige avstod från att rösta i FN när generalförsamlingen behandlade frågan om en resolution. Jag tycker att det är viktigt att klargöra hur bakgrunden till detta ser ut. Omröstningen berodde ju på en inflammerad debatt mellan Algeriet och Marocko som helt och hållet rörde det särskilda sändebudet de Sotos roll. EU valde i det läget att avstå från att rösta, och därmed markerade man att man stödde FN:s ansträngningar och att dessa inte fick undermineras. Det klargjordes också i ett särskilt röstuttalande.

Detta ska alltså inte missförstås. Engagemanget från svensk sida när det gäller västsahariernas rätt till självbestämmande kvarstår och är starkt.

Alice Åström frågade sedan om det finns några nya tankar om hur man skulle kunna påverka den låsta och ganska farliga situation vi befinner oss i. Som jag påpekade i mitt svar tror jag att det man kanske måste anstränga sig ytterligare i är att mobilisera regionen, grannländerna. Det här är trots allt en fråga som påverkar alla länder i regionen. Afrikanska unionen är också delad i frågan. Precis som EU är man inte enig i den. Då tror jag att det är viktigt att åtminstone försöka vidga intresset för att aktivt bidra till en lösning hos dem som är närmast berörda.

Det är ett problem att Algeriet och Marocko i den här frågan inte har kunnat hitta vägar för att samarbeta kring en lösning. Som jag pekade på förefaller det dock finnas en liten ljusning i den relationen, och den bör naturligtvis utnyttjas, stödjas och uppmuntras. Det kan vara ett sätt att komma vidare.

Gunnar Nordmark frågade efter översynen av vår politik när det gäller Västsahara. Den är genomförd, och den analyserar situationen i alla

dess olika delar. Det är där vi lyfter fram att det är viktigt att mobilisera regionen i frågan. Det är alltför passivt runtomkring. Det finns möjligheter för omvärlden, särskilt den närmaste omvärlden, att utöva påtryckningar och föra en intensiv dialog med Marocko.

När det gäller utnyttjande av naturresurser i området är det naturligtvis fullt möjligt för företag att prospektera i enlighet med folkrättsliga regler. Det är dock naturligtvis olämpligt om företag agerar på ett sådant sätt att det ökar den politiska spänningen i regionen. Här tycker jag att de internationellt verkande företagen också har ett ansvar att ta.

Anf. 5 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill särskilt tacka utrikesministern för det sista, om de internationella företag som befinner sig i området och utför prospektering. Prospektering är ändå ett försteg som visar att man faktiskt vill utvinna de naturresurser som finns, och när situationen är som den är ökar det ofta spänningen. Det är viktigt att man betonar detta ansvar, och det tackar jag utrikesministern för.

Jag tror också att det är viktigt att man får ett större regionalt samarbete kring frågan. Det är även betydelsefullt att Marocko och Algeriet nu har tagit någon kontakt. Sedan får man se hur det utvecklas. Men det är också viktigt att betona att man i detta närmande och i det regionala samarbetet inte får sälja ut västsahariernas rätt. Det är viktigt att betona att det är FN:s säkerhetsråds resolution 1598 som ska gälla.

Sedan, fru talman, vill jag ytterligare lyfta upp den oerhört svåra humanitära situation man haft i flyktinglägren. En stor del av biståndet, också från EU, har i dag minskat. Delvis beror det på regelförändringar och svårigheter i byråkratin, men det har uppenbarligen varit ett minskat inflöde. Där är det oerhört viktigt att Sverige agerar inom EU för att EU:s bistånd också ska komma till västsaharierna eftersom behoven är så stora.

Jag vill också, fru talman, återigen lyfta upp frågan om påtryckningar på Marocko. Jag vet inte men skulle gärna vilja höra från utrikesministern, när man diskuterar att båda parter måste vara beredda att göra kompromisser och att ge med sig, på vilket sätt den svenska regeringen ser att Polisario skulle kunna agera eller verka i dag för att lösa upp konflikten. Vid mina möten med västsahariska representanter från olika håll säger man att man egentligen inte ser någon möjlighet att göra någon ytterligare kompromiss eller eftergift utan att förlora kontrollen över situationen.

Hopplösheten breder ut sig. Risken för att man återigen tar till vapen, att våldsspiralen trappas upp och att vi kommer att få se terrordåd också i den här delen av världen på grund av denna konflikt är oroande. Jag skulle vilja höra hur man ser på den frågan, utrikesministern.

När man betonar att båda parterna har en skyldighet att vara konstruktiva och göra kompromisser tycker jag att det är viktigt att man också utgår från det faktiska läget i dag och vad man ser att Polisario skulle kunna bidra ytterligare med. För jag tror att det eventuellt skulle kunna vara en hjälp för västsaharierna och för Polisario om man också fick tydliga signaler att någonting ytterligare förväntas av en för att man ska kunna föra en dialog kring det här.

Anf. 6 GUNNAR NORDMARK (fp):

Fru talman! Huvudproblemet i den här konflikten och att den inte löses är ju att Marocko klart har deklarerat att man inte accepterar resolution 1598. Man har varit med i förhandlingarna, men när det väl kom till vägs ände, så att säga, var man inte beredd att ställa upp bakom den.

Jag tror att det råder en bred enighet i denna kammare, både bland dem som är här och de som till äventyrs inte är det, att det är Marocko som är den part som har mest att kompromissa om. Man har varit fullständigt ovillig från marockansk sida att göra detta. Jag tycker att det är viktigt att man uttalar att i första hand är det Polisario som lägger ned vapnen, väljer den hederliga, anständiga och demokratiska vägen, där man via förhandlingar och med respekt för folkrätten försöker lösa den här konflikten, medan det är Marocko som hela tiden obstruerar.

Jag vill återkomma lite grann till det jag tog upp i mitt första inlägg och som handlar om de förhandlingar som pågår om fiskerättigheterna utanför Marockos kust. Där försöker man från Marockos sida också inkludera fisket utanför den västsahariska kusten.

Givetvis har storföretag, som ministern sade, ett ansvar när det gäller att se till att man inte i strid med gällande internationella konventioner utnyttjar det här området. Men det är också så att EU har ett ansvar att se till att man i de förhandlingar man genomför med Marocko inte på något sätt tillåter Marocko att dra ekonomiska fördelar av att man försöker ockupera det här området.

USA inkluderar i de frihandelsavtal man har med Marocko inte Väst-sahara, utan det är det man godkänner som marockanskt område som ingår, och det är inte Västsahara. Jag tycker att det är viktigt att EU har en tydlig linje här också.

Kommer Sverige att ha någon form av aktivitet inom samarbetet i Europeiska unionen så att man inte skriver på avtal som gör att Marocko får tillgång till västsaharisk egendom?

Anf. 7 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Alice Åström tar upp det humanitära biståndet som naturligtvis är oerhört viktigt för att hjälpa inte minst dem som finns i flyktinglägren. Där vill jag nog säga att EU:s bistånd förra året höjdes från en mycket låg nivå året innan till 8 miljoner euro – jag måste tänka efter så att jag inte läser förkortningarna för beloppen fel. I vart fall var det en kraftig höjning som skedde från en låg nivå 2003–2004. Det är helt klart att vi måste fortsätta med bistånd för att häva lite grann av det humanitära lidandet.

Sedan ställde Alice Åström frågan hur Polisario ytterligare skulle kunna hjälpa till. Vad finns det att kompromissa om? Det är inget tvivel om att Polisario är den svagare parten i det här sammanhanget. Som Gunnar Nordmark påpekade är det Marocko som inte vill delta i den FN-ledda process som man försöker driva här.

Det vi ändå pekar på när vi träffar Polisario är att man borde frige de marockanska fångarna. Det har skett vissa frigivningar från Polisarios sida och det borde man fortsätta med. Det är en av de frågor som tas upp i samtal med Polisario.

När det gäller Marocko finns naturligtvis inom ramen för det samarbete som bedrivs inom EU, hela Barcelonaprocessen, hela tiden också

frågan om Västsahara med och påverkar hur EU förhåller sig till Marocko. Jag kan inte i enskildhet svara på vad det innebär till exempel för fisket. Men att frågan om Västsahara är en av de politiskt mest laddade frågorna och finns med i alla kontakter mellan EU inom ramen för Barcelonaprocessen är helt klart.

Det har naturligtvis i hela den här frågan en betydelse att EU:s länder inte i alla delar är överens om hur det här ska hanteras. Det påverkar EU:s möjligheter att vara tydligt och starkt när det gäller att påverka en utveckling i den låsta situationen.

Anf. 8 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill också lyfta fram att det här inte bara är en fråga som handlar om Marocko och Västsahara. Det är egentligen en större internationell fråga. Den har betydelse för FN:s trovärdighet. Den har betydelse för internationell rätt. Den har betydelse för folkrätten. Och det är viktigt att FN:s resolutioner, som bygger på de folkrättsliga principerna, också följs varje gång Marocko obstruerar.

Varje år som går då ingenting händer och då västsaharierna får lida är också en förlust för det internationella samfundet. Det är en förlust för internationell rätt. I dag förs diskussioner i världen om FN:s roll, FN:s reformering, betydelsen av att FN blir starkare och att internationell rätt också får ett genomslag i verkligheten och inte bara blir lagstiftning som är fin men som inte tillämpas i verkligheten.

Därför är frågan om västsahariernas självbestämmanderätt och att man ökar trycket på Marocko inte bara en fråga om att lösa den här konflikten utan det är en fråga om att stärka FN:s trovärdighet. Det är en fråga om att stå upp för internationell rätt, och det är en fråga för att få en världsordning där svagare grupper, svagare folk alltid ska kunna få sin rätt tillgodosedd genom att FN och det internationella systemet finns där som skydd. Därför är det viktigt att påtryckningarna på Marocko blir starkare och att västsaharierna får sin självbestämmanderätt.

Anf. 9 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Alice Åström har alldeles rätt. Det här är en betydelsefull fråga för det internationella samfundets samarbete inom ramen för FN. Men det tål ju att påpekas, därför att FN är inte starkare än dess medlemmar vill att det ska vara.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellation 2004/05:564 om mänskliga rättigheter i Myanmar

Anf. 10 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Kaj Nordquist har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att Daw Aung San Suu Kyi och andra ledare för National League for Democracy, NLD, frigges, för att stoppa förföljelsen av politiska partier i Burma/Myanmar samt för att bana väg för en trepartsdialog mellan regimen, etniska grupper och NLD.

Sveriges och EU:s Burmapolitik drivs inom ramen för samarbetet inom EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. EU har sedan år 1996 riktat internationella sanktioner gentemot den burmesiska regimen. Sanktionerna har vid flera tillfällen förstärkts och förlängts. Den senaste förlängningen genomfördes efter beslut i ministerrådet den 25 april i år.

Sanktionerna skärptes senast i oktober 2004 och berodde på att Burma/Myanmar inte hade tillmötesgått de krav EU:s utrikesministrar ställt för att acceptera att Burma/Myanmar upptogs i Asia Europe Meeting, Asem. De tre villkoren var

- att NLD och andra oppositionsgrupper, inklusive etniska minoriteter, skulle inbjudas till nationalkonventet,
- att Aung San Suu Kyi skulle släppas fri samt
- att hennes parti NLD och dess medlemmar skulle få verka fritt.

Skärpningen i oktober innebar att visumförbudet till EU för namngivna burmeser och deras familjer utökades samt att dessa personers tillgångar i EU frystes. Dessutom infördes ett förbud mot att ställa finansiering till förfogande för namngivna burmesiska statsägda företag.

Samtidigt som sanktionerna mot Burma/Myanmar skärptes i oktober vidgades möjligheterna att på olika sätt bistå de fattigaste och mest sårbara befolkningsgrupperna. Vidare öppnades möjligheter för insatser till förmån för mänskliga rättigheter, demokrati, god förvaltning, konfliktförebyggande samt uppbyggande av det civila samhällets kapacitet med mera. Dessa insatser ska, så långt det är möjligt, definieras, övervakas, drivas och utvärderas i samråd med det civila samhället och alla demokratiska grupper, inklusive NLD.

Syftet med sanktionerna mot Burma/Myanmar är att söka förmå militärjuntan att inleda en process i demokratisk riktning. Samtidigt för EU en dialog med många andra länder, inklusive övriga Aseanländer, om hur man bäst ska agera för att nå resultat. Jag måste dock konstatera att framstegen hittills har varit begränsade.

Vid Asems utrikesministermöte i Kyoto den 6–7 maj i år förde EU-ordförandelandet Luxemburgs utrikesminister i ett anförande fram kritik mot det allvarliga läget avseende mänskliga rättigheter i Burma/Myanmar. Samma kritik framfördes också till Burmas utrikesminister av EU-trojkan vid ett möte. I slutsatserna från Asemmötet enades de närvarande länderna om vikten av att demokrati infördes i Burma.

Förhållandena rörande mänskliga rättigheter och demokrati i Burma/Myanmar finns alltid på dagordningen när jag träffar kolleger från Asien. Jag avser att fortsätta mina strävanden att utöva påtryckningar mot militärjuntan i Burma/Myanmar i EU och FN och i möten med asiatiska och andra regeringsföreträdare.

Anf. 11 KAJ NORDQUIST (s):

Fru talman! Tack fru utrikesminister för svaret.

För mig, liksom för många andra som är politiskt aktiva nuförtiden, spelar årtalet 1989 en central roll. Det året ändrades förutsättningarna för politik i Europa. Helt plötsligt var många länder som länge hade varit diktaturer inte längre diktaturer utan omvandlades till demokratier. Det

var en process som efteråt kunde se ut som om det hade varit ganska självklart att det skulle bli så. Men så var inte förhållandena de 30 år som föregick. Tvärtom såg man fram emot en framtid med ett delat Europa, ett demokratiskt respektive diktatoriskt Europa. Det här manifesterades slutgiltigt förra året när tio medlemmar från den gamla sovjetiska sfären anslöt sig till Europeiska unionen.

Det här gör att jag tror att man inte ska resignera därför att vissa länder är diktaturer. Det gäller att se vilka problem som finns men också försöka hitta möjligheter till lösningar. Det är precis som den gamla konflikten mellan Israel och Palestina, som ibland verkar helt hopplös. Åren går, och vad händer egentligen? Där finns positiva tecken, som Genève-initiativet.

Det är samma sak här. Det har varit en militärdiktatur väldigt länge i Burma. Situationen har varit tröstlös väldigt länge. Men egentligen finns det möjligheter, bland annat inom Burma självt. Man genomförde faktiskt ett fritt val 1990. Resultatet av det var ganska självklart. Det var faktiskt en enorm seger för den demokratiska opposition som fanns.

Det finns också positiva möjligheter i närområdet kring Burma. Man måste fundera över olika saker, till exempel att det inte är någon självklarhet att de stormakter som finns i närheten, Kina, Indien och Japan, för evigt ser det som en stor poäng att folket i Burma förtrycks. Det kan mycket väl hända att åtminstone en eller två av dem ser det som positivt med demokratisk utveckling.

Det är ingen självklarhet att USA, Ryssland eller EU ser det som en poäng med en diktatur i Burma. EU protesterar, precis som utrikesministern tog fram. USA kommer under nästa år inte att ta emot representanter från Asean om Burma blir ordförande i Asean. Jag vet inte vad Rysslands uppfattning är i detta, men jag har svårt att se att de skulle se någon större poäng med att Burma är en diktatur. Det finns framför allt något som är väldigt positivt, nämligen det stora engagemang som finns hos parlamentariker både i små stater i närheten av Burma men också i Europeiska unionen och i Kanada. Därför välkomnar jag alla initiativ kring detta. Men hur kan vi gå vidare? Det är precis som utrikesministern avslutade med att säga, nämligen att tyvärr har sanktionerna än så länge inte fungerat.

Anf. 12 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det är en intressant parallell Kaj Nordquist gör om utvecklingen i den här delen av Asien jämfört med Europa. Det var ungefär samtidigt som det skedde demokratiska rörelser. Vi lyckades fullfölja dem i Europa, och vi har sett vilken fantastisk förändring det har inneburit för Europa.

Det är rätt att det var ett val 1990 i Burma/Myanmar. NLD vann stort. Men där fanns en militärjunta som inte accepterade utgången, och det fanns inte tillräcklig styrka i de demokratiska krafterna att övervinna militärjuntans övermakt. Processen avstannade, och vi sitter i den svåra situation vi gör i dag.

Men den rörelse som då också fanns i Asien har fortsatt. Den finns där i många av Asiens länder. Även det regionala samarbete som utvecklas nu och fördjupas inom ramen för Aseanländerna är en kraft som har betydelse när det gäller att stödja den demokratiska utvecklingen. Det är

inget tvivel om att flertalet av de länder som ingår i Asean och samarbetar också med EU har en ärlig och uttalad vilja att sträva i riktning mot att fortsätta demokratiseringsprocessen och att öka respekten för mänskliga rättigheter. Det här är en av kärnfrågorna i de möten som finns mellan EU och Aseanländerna, det vill säga hur vi gemensamt kan agera för att stödja dem.

Burma/Myanmar var en fråga som vid det senaste Asemmötet upptog mycket av tiden och engagemanget. Det finns en stark gemensam vilja hos många av Asemländerna att stödja en utveckling i Burma. Vi ska lita på och stödja kraften och viljan i samarbetet.

Sverige har tagit ett initiativ i EU, nämligen att EU ska göra ett uttalande den 19 juni när San Suu Kyi fyller 60 år. Det ska vara ett uttalande med krav på att militärjuntan ska frige henne och att medlemmarna i NLD får verka fritt. I det uttalandet ska också EU än en gång påtala vikten av att alla politiska partier och etniska grupper inbjuds att delta i nationalkonventet och att alla fritt ska få uttrycka sina åsikter.

Vi får fortsätta att på detta sätt utöva ett tryck på regimen i Burma/Myanmar så att den till slut viker sig och vi får en demokratisk utveckling. Jag tror att det finns möjligheter till det. Men det viktiga är att vi hela tiden skärper vår ton, aldrig ger efter, är tydliga och dessutom ger stöd till de demokratiska krafterna.

Anf. 13 KAJ NORDQUIST (s):

Fru talman! Därför tycker jag som parlamentariker att det är naturligt att ständigt upprepa krav på att frige Aung San Suu Kyi, frige de andra politiska ledarna i NLD, att man bör sträva efter en trepartsdialog mellan NLD, militärjuntan och de etniska minoriteterna och att man bör stoppa förföljelsen av andra politiska krafter liksom den förföljelse och det undertryckande som försiggår mot de etniska minoriteterna.

Jag hade förmånen att få vara representant för riksdagen på IPU:s – Interparliamentary Union – senaste stora möte i Manila, Filippinerna. Något som var positivt där var mötet med många parlamentariker från området, bland annat från Filippinerna och Malaysia, och hur oerhört upprörda de var och hur positiva de var till möjligheten till en förändring. Dessutom fanns representanter från den burmesiska oppositionen där. Vi genomförde en uppmärksammas presskonferens. Det väsentliga i sammanhanget är att ständigt påtala detta, att inte förtrötts i att påpeka saken.

Naturligtvis gjordes en positiv sak när Aung San Suu Kyi fick Nobelpriset. Det var också något som tydligt pekade på detta. Hur ser utrikesministern på att vi från EU:s sida skulle göra som Förenta staterna kommer att göra, det vill säga inte ta emot representanter från Asean nästa år om Asean utser Burma till ordförande?

Det här var ett krav som hade klart stöd av parlamentariker i närområdet. De ville väldigt starkt att det skulle vara så här. Det var någonting som åtminstone för mig innebar en oerhört positiv upplevelse, att man så starkt gick ut i den här frågan och ville markera. Det ger mig åtminstone en förhoppning om att vi ska komma någonstans, att grannländerna inte bara tycker att man ska ha vad man kallar konstruktiva dialoger, vilket ofta är en täckmantel för att man inte alls tänker protestera.

Som sagt: Hur ser utrikesministern på att vi från EU skulle göra likadant som Förenta staterna i den här frågan?

Anf. 14 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Det möte som det malaysiska parlamentet tog initiativ till att organisera i Burmafrågan var väldigt välkommet. Jag vet att Malaysias utrikesminister bedömer att den här gruppen har spelat en mycket viktig roll när det gäller att påverka regimen i Burma/Myanmar. Ett bevis på det är att Malaysias ambassadör i Rangoon blev uppkallad till utrikesministeriet och där fick försvara Malaysias parlamentarikers rätt att agera utifrån sin ståndpunkt.

Det är klart att alla sådana här protester biter och kanske så småningom ger resultat.

Frågan om hur vi ska göra i förhållande till Asean om Burma/Myanmar blir ordförande återstår att ta ställning till. Men det här är någonting som väldigt mycket oroar Aseans länder. Man inser att man har ett problem här, och man diskuterar olika möjligheter att hantera situationen. Ett alternativ är att man helt enkelt hoppar över det ordförandeskapet för att undvika problematiken.

Om det blir så att Burma blir ordförande och ingen förbättring har skett kommer vi att få ta ställning till hur vi ska agera. Och vi kommer att ta ställning. Jag vill inte i dag säga hur. Ännu finns det möjligheter för grannländerna att påverka situationen så att vi över huvud taget slipper ta ställning till det. Men skulle situationen vara den att vi har Burma/Myanmar som ordförande måste vi ta ställning till hur vi ska agera.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2004/05:570 om situationen i Eritrea

Anf. 15 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Kalle Larsson har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta inom EU när det gäller bristen på demokrati och respekt för mänskliga rättigheter i Eritrea och vilka åtgärder jag avser att vidta för att förmå den eritreanska staten att frige Dawit Isaak.

Situationen vad gäller mänskliga rättigheter i Eritrea är fortsatt mycket allvarlig. Rapporter om inskränkningar i yttrandefrihet, religionsfrihet och på andra områden inkommer regelbundet. En stor grupp politiska ledare och oberoende journalister hålls fängslade, utan kontakt med omvärlden samt utan åtal och rättegång.

Domstolsväsendet i Eritrea är enligt gällande lag oberoende från statsmakten. I praktiken är det dock utsatt för påverkan från staten. Bristen på juridiskt utbildad personal och materiella resurser är stor på alla nivåer. Som Kalle Larsson påpekar är rättsväsendet i Eritrea mycket svagt, vilket innebär stora problem för landets befolkning.

Gränskonflikten med Etiopien är den överskuggande politiska frågan för Eritrea. Medan Eritrea har accepterat gränskommissionens utslag från 2002 har Etiopiens regering haft invändningar mot dess utslag. Jag vill här rikta en uppmaning till båda parter att se till att gränskommissionens

beslut kan verkställas. Det är emellertid inte godtagbart att Eritreas regering återoppar det svåra spänningsläget i gränskonflikten med Etiopien för repressiva åtgärder mot den egna befolkningen.

Regeringen för – bilateralt och genom EU – en kontinuerlig politisk dialog med Eritreas regering, bland annat om respekten för de mänskliga rättigheterna i Eritrea. I denna dialog framförs regeringens och EU:s gemensamma kritik mot bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna i Eritrea. Det är viktigt att denna dialog nu fortsätter och leder till framsteg.

Jag delar Kalle Larssons oro över Dawit Isaaks situation. Regeringen arbetar aktivt på olika sätt för att nå framsteg i Dawit Isaaks fall. Vi har av eritreanska myndigheter krävt att få besöka Dawit Isaak samt att han antingen ska släppas fri eller få en snar och korrekt rättegång enligt internationellt vedertagna rättsprinciper. Jag tog själv upp denna fråga med en företrädare för Eritrea för ett par veckor sedan. Sveriges ambassadör besöker nästa vecka Eritrea och kommer då på nytt att ta upp denna fråga.

Även i EU har Sverige vid upprepade tillfällen särskilt tagit upp Dawit Isaaks fall, och ordförandeskapet har uppvaktat eritreanska regeringsföreträdare. Som ett svar på den negativa utvecklingen vad gäller mänskliga rättigheter i Eritrea avbröt Sverige 2002 det långsiktiga biståndssamarbetet med Eritreas regering.

Jag har tidigare här i riksdagen redogjort för våra olika ansträngningar för Dawit Isaak. Låt mig återigen betona att vi arbetar på en rad olika sätt för att nå framsteg. Det ligger dock i sakens natur att vi inte kan offentliggöra alla delar av vårt agerande.

Anf. 16 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Den här interpellationen om situationen i Eritrea inlämnades på pressfrihetens dag. Det var en dag då de här frågorna om människor som idkar journalistik i olika delar av världen var värda att uppmärksammas. Vi valde att fokusera på Eritrea därför att vi har ett aktuellt exempel på en svensk-eritreansk journalist, Dawit Isaak, som såvitt det går att bedöma falskeligen är anklagad.

Vi är helt övertygade om att regeringen delar vår syn på bristen på mänskliga rättigheter och bristen på rättssäkerhet. Det syns också i det svar som är avgivet. Jag välkomnar det. Jag är inte så överraskad över att vi har en samsyn i den här frågan. Det är inte en ny diskussion – vi har haft den ett antal gånger. Man kan möjligen tycka att vi tjar lite, men den här typen av frågor har också den egenskapen att om man inte ständigt återupprepar och uppmärksammar hur situationen ser ut och fortsätter att bevaka dem riskerar de förstås att falla i glömska hos den som har mycket i övrigt att stå i.

Det är bra, som sagt, att vi är överens om beskrivningen. Den brist på rättssäkerhet som finns i det eritreanska samhället är helt enkelt så grundläggande att det inte går att tala om någon rättssäkerhet över huvud taget. I de specialdomstolar som finns får anklagade inte tillgång till försvarsadvokater, och man får inte kalla vittnen. Det är något helt annat än vad domstolar borde handla om. Vi tar upp ett enskilt fall, men det är ett exempel bland många på hur människor behandlas.

Prot. 2004/05:124
20 maj

*Svar på
interpellationer*

Jag har redan nämnt att vi är överens om en del i svaret. Samtidigt måste jag ställa frågan om det inte finns någonting mer som utrikesministern kan berätta om som man kan göra än att föra dialogen och kritisera. Kritiken är framförd, och dialogen förs. Det ges exempel på detta i svaret.

Vi välkomnar också att man har dragit in det långsiktiga biståndssamarbetet, även om det inom parentes inte är en enkel fråga. Det tycker ingen av oss. Det är inte lätt att dra in ett biståndsstöd som man vet går till människor som har allt behov av stödet. Men det kan trots allt vara ett påtryckningsmedel, och därför välkomnar vi det.

Vad kan man ytterligare göra? Vi har föreslagit att Sverige inom EU försöker driva att EU:s biståndsstöd dras in. Jag vill därför fråga utrikesministern om ministern är beredd att driva den frågan, att gå ytterligare ett steg i det som vi redan har konstaterat behöver göras, indraget biståndssamarbete.

Man borde också, även om det inte är utrikesministrernas formella uppdrag, informera inom UD om situationen till den minister som är ansvarig för flyktingfrågor, bland annat flyktingar från Eritrea. Eritreanska asylsökandes ärenden behandlas mycket summariskt. Många gånger hänvisas man till att uppsöka den eritreanska ambassaden för att hämta de ID-handlingar som man förväntas ha, när vi vet att den eritreanska ambassaden bedriver underrättelseverksamhet och ansätter släktingar i hemlandet just efter sådana besök.

Det är två exempel på vad man ytterligare skulle kunna göra: inom EU driva frågan om indraget biståndssamarbete och förbättra situationen för asylsökande. Jag har all respekt för att den sista frågan är svårbesvarad just för utrikesministern.

Anf. 17 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s):

Fru talman! Kalle Larsson säger att han och många med honom fortsätter att tjata, och det är rätt. Man måste fortsätta att tjata. Om man upplever att det finns ett land som agerar på ett oacceptabelt och grymt sätt mot sina egna medborgare och andra länders medborgare måste man naturligtvis fortsätta att hävda sin ståndpunkt och utöva påtryckningar. Det låter lite litet att säga tjata när det handlar om så pass allvarliga saker, men gärna för mig. Det är det vi måste fortsätta att göra, oförtrutet och utan att på något vis ge upp, utan verkligen tro att vårt agerande så småningom kan leda till resultat. Man ska inte undervärdera den politiska dialogen, för i den politiska dialogen ligger väldigt mycket av den dynamik som kan utnyttjas för att få en politisk utveckling till stånd.

Kalle Larsson tar upp frågan om EU:s utvecklingssamarbete med Eritrea. Jag vill påpeka att vi talar om ett väldigt fattigt land som dessutom under senare år har drabbats av ytterligare naturkatastrofer, torka och annat som har förvärrat den humanitära situationen. Det betyder att även det som kallas utvecklingssamarbete och bistånd från EU:s sida i realiteten handlar om ett humanitärt bistånd. Därför är det nog svårt att se att det finns så mycket där att avbryta för att utöva påtryckningar mot regimen. Det handlar om att hjälpa människor som lider nöd. För mig vore det otänkbart att straffa nödlidande människor i Eritrea för att det råkar vara medborgare från ett annat land som drabbas av regimen orättfär-

digheter. Jag kan dessutom inte se någon direkt koppling mellan frisläppande av Dawit Isaak, till exempel, och indraget humanitärt bistånd.

Vi får fortsätta att hävda Dawit Isaaks och andra fängslade personers rätt att få sin sak prövad. Vi avgör ju inte någon skuldfråga. Vi tar över huvud taget inte ställning i det. Vi kräver är att de ställs inför rätta enligt vedertagna internationella principer. Under tiden har vi faktiskt det väldigt lågt ställda kravet att få besöka denna person som visserligen är eritreansk medborgare, men han är också svensk medborgare. Vi kommer att fortsätta att agera för att få regimen att hörsamma våra krav. Det finns en stor enighet inom EU om kraven, även egentligen om agerandet. Vi har inga problem när det gäller att utnyttja EU:s politiska styrka i dialogen med Eritrea och utöva påtryckningar via den.

När det gäller de asylsökande är det som Kalle Larsson säger inte mitt bord. Jag är inte riktigt insatt i det hela. Men det är säkerligen något som vederbörande minister bevakar noga.

Anf. 18 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Det är lite vardagligt uttryckt att säga att man ska tjata, men mitt tjat handlar inte bara om att Sverige behöver fortsätta att tjata. Vi uppmärksammar regeringen på behovet av att fortsätta att driva frågorna. Det tror jag också kan behövas. Även om jag är medveten om att det är en gemensam vilja att förändra situationen kan man ändå behöva påpekanden ibland om att fortsätta att arbeta mycket aktivt.

Lite oeniga kanske vi är. Jag förringar inte alls behovet av en politisk dialog. Jag nedvärderar inte det. Jag tror att det kan vara mycket värdefullt. Vi har i annat sammanhang diskuterat frågan om att en politisk dialog bör upprätthållas också med regimer och stater som man inte har samma uppfattning som ens i grundläggande frågor om mänskliga rättigheter. Det här är en del av det som behöver fortsätta. Men någonting mer borde man kunna åstadkomma. Den argumentation som ministern nu presenterar runt varför man inte bör dra in humanitärt bistånd från EU är relativt lätt att instämma i, men jag vill ändå att ministern funderar över om det finns annat EU-bistånd som man kan överväga att dra in. För om Sverige kan dra in en del av sitt utvecklingsbistånd måste det vara möjligt att fundera över om inte också andra kan göra det. Påverkar detta situationen? Om vi inte gör någonting så påverkar vi inte situationen. Det är det enda vi kan vara säkra på. Att göra detta kan ändå vara en möjlighet att föra frågan vidare.

Jag tänker, för att spara ministrarnas, min egen och kammarens tid, inte använda min sista replik. Jag vill ändå säga att det faktum att jag har fått ett rätt så stort antal kontakter med eritreanska asylsökande och medborgare i Sverige, både i Sverige och i Eritrea alltså, som har varit kritiska, från den sida som står den nuvarande regimen väldigt nära, men också väldigt välkomnande är för mig ett gott exempel på att vi kommer att behöva återkomma till den här frågan många gånger senare. Jag förväntar mig att regeringen inte i något avseende minskar sina insatser utan tvärtom överväger vilka ytterligare konkreta åtgärder som kan vidtas för att sätta politiskt tryck på den eritreanska regimen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:124
20 maj

Svar på
interpellationer

*Svar på
interpellationer*

Anf. 19 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Gunnar Andrén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att göra det möjligt för de kvinnor som berörs av omlokaliseringen av statlig verksamhet till följd av omställningen av försvaret förra året att finna sin nya utkomst inom den privata företagsamheten i Stockholms län, antingen som anställda eller som nya företagare.

Jag känner stor förståelse för den oro som de anställda i berörda myndigheter just nu kan känna. Jag är medveten om att en stor del av de sysselsatta inom den statliga sektorn är kvinnor och att det därför i stor utsträckning är kvinnor som berörs av omlokaliseringarna. Detta förstärks också av att ett flertal mansdominerade myndigheter redan ligger utanför Stockholm, bland annat till följd av tidigare omlokaliseringar av statliga verksamheter. Det kan givetvis ändå vara problematiskt för de personer som berörs av omlokaliseringen.

Regeringen har utfärdat omfattande riktlinjer för vad som ska gälla vid organisations- och strukturförändringar inom staten. I dagsläget vet vi inte hur många som väljer att följa med i utflyttningen. För dem som väljer att inte flytta med är målsättningen att dessa personer snabbast möjligt ska få nytt jobb. Inom staten gäller det så kallade trygghetsavtalet som omfattar arbetstagare som är eller förväntas bli uppsagda på grund av arbetsbrist. Avtalet ger möjlighet till olika former av individuellt stöd, exempelvis inskolningslön, praktik, hjälp att starta eget, kurser, kompletterande utbildning eller omskolning med mera. Den som väljer att inte flytta med vid en omlokalisering omfattas av avtalet.

Jag kan dock konstatera att Stockholms län har en förhållandevis god situation när det gäller arbetslöshet bland kvinnor jämfört med andra län. Enligt SCB:s AKU, arbetskraftsundersökning, för fjärde kvartalet 2004 ligger den öppna arbetslösheten i Stockholms län bland kvinnorna under genomsnittet för hela landet. När det gäller nyföretagandet i Stockholm så ligger det högst av samtliga län, både som andel av befolkningen och i förhållande till befintlig företagsstock. Företagsamheten bland kvinnorna, mätt som andel företag där företagaren är en kvinna per 1 000 kvinnor i åldern 16–64 år var 4,1 på riksnivå för såväl 2002 som 2003. Företagsamheten 2003 för kvinnorna var, mätt med motsvarande mått, 6,6 i Stockholms län och översteg alltså riksnivån.

I december 2004 gav länsarbetsnämnden i Stockholms län en positiv bild av arbetsmarknaden i länet för 2005. Man konstaterade att den negativa sysselsättningsutvecklingen i länet hade nått sin botten. Under 2005 bedöms antalet sysselsatta öka med 8 000 personer eller 0,8 %.

Enligt länsarbetsnämndens undersökning räknar 40 % av företagen i Stockholms län med en ökad efterfrågan på personal under 2005. Det gäller bland annat inom uppdragsverksamhet, informations- och kommunikationsteknologi och detaljhandel, tjänstesektorer som tillsammans genererar mer än hälften av arbetstillfällena i länet.

Länets näringslivsstruktur har en hög andel kunskapsintensiv uppdragsnäring samt koncentrationer av företag inom bland annat finans-, informations- och kommunikationsteknologisektorn, IKT-sektorn. När

efterfrågan ökar inom dessa branscher gynnas Stockholmsregionen mer än andra.

Det är mycket viktigt att stärka företagandet generellt. När det gäller möjligheter att starta egna företag genomför regeringen nu steg för steg ett program för att ytterligare stärka förutsättningarna för företagande.

Programmet innehåller ett åtgärdsprogram med ca 300 förbättringar för att förenkla företagens service och administration, en nationell satsning för att öka ungdomars intresse för entreprenörskap och ett program för att underlätta kommande generationsskiften i företag sedan arvs- och gåvoskatten avskaffats. En särskild satsning sker också för att stimulera de små och medelstora företagen att utnyttja sin exportpotential, och 2 miljarder kronor satsas för att säkerställa tillgången på kapital för de företag som befinner sig i skärningspunkten mellan idé och färdig produkt.

För att skapa bättre förutsättningar särskilt för kvinnor och invandrare samt för kooperativt företagande har regeringen bland annat avsatt 54 miljoner årligen som ett särskilt stöd. Dessutom får ungefär 8 000 personer årligen stöd till start av näringsverksamhet, starta-eget-bidrag.

Sammantaget ser jag alltså goda möjligheter för de kvinnor som berörs att på sikt få nya jobb inom privat eller offentlig sektor eller som egenföretagare.

Anf. 20 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka näringsministern för svaret på en onekligen ganska svår fråga, för arbetsmarknadspolitik och näringspolitik är svårt men viktigt.

Inledningsvis noterar jag att Feministiskt initiativs företrädare som vanligt när vi diskuterar verkliga kvinnofrågor inte är närvarande i kamraren. Det är alltid på det viset att de när det gäller kvinnors specifika situation håller sig borta.

Det intressantaste i svaret tycker jag ändå, om allt annat skalas bort, är erkännandet av att försvarsnedläggningen, som av olika skäl var nödvändig – det bestrider jag inte – har betytt att en mängd manliga militärer blivit friställda på olika områden runtom i landet. Det får i huvudsak betalas av friställda kvinnor i Stockholms län. Det är tyvärr priset. Riksdagen har över huvud taget inte tagit ställning till om detta var avsikten.

Tage Erlander brukade säga: Det finns ingenting så användbart som en god teori. Statsrådet Östros, som är väl bevandrad i den marxistiska litteraturen, har säkert läst Ernst Wigforss från 1928. Han ställde den mycket centrala frågan: Har vi råd att arbeta?

Lite längre framåt i tiden har vi Myrdal, Ohlin och så vidare. De har ett bra svar, nämligen att penningekonomin är *en* sak. Men vi får aldrig göra så att det inte blir lönsamt att arbeta. Konklusionen är att det alltid ska vara lönsamt att arbeta, och det är vad också Wigforss säger. Sedan har man olika tekniska lösningar på detta.

Det problem som vi får i detta lilla län, som ändå består av nästan 1,9 miljoner människor, är att det blir en ökad arbetslöshet. Det är inte oppositionen orsaken till, utan det är regeringen som medvetet har sett till att ytterligare ungefär 2 000 eller 3 000 personer på kvinnosidan friställs – det exakta antalet kan diskuteras.

Naturligtvis kan många olika åtgärder vidtas. Jag återkommer gärna till detta, för jag väntar mig att frågan om vad Folkpartiet vill så småningom kommer. Med tanke på den idélöshet som präglar regeringen i den här frågan förstår jag att man måste söka stöd någon annanstans.

Men nu tycker jag att man ändå måste säga att regeringen faktiskt har gjort någonting här, nämligen införandet av trängselskatt. Det leder, fru talman, till 200–400 nya informationsjobb, men inte i det här länet utan det blir någon annanstans. Häromdagen såg jag att kronofogdemyndigheten utlyste 25 nya tjänster. Det är klart att det också är en form av sysselsättning, men det är ju inte det som behövs. Vad som behövs är i stället ett stimulerande av arbetsutbudet och av företagandet.

De åtgärder som regeringen vidtar är så enormt inriktade på att hålla nere den statistiska arbetslösheten. Men att däremot se till något så fundamentalt som att vi inte får stopplagar utan att vi får startlagar så att det därmed blir möjligheter för många nya kvinnor – kvinnor som kommer från den offentliga sektorn där i stort sett hälften av dem som jobbar är kvinnor – att starta företag är exempel på åtgärder som totalt lyser med sin frånvaro.

Anf. 21 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Jag ska inte utnyttja min talartid fullt ut men vill säga följande.

I svaret säger näringsministern att det är mycket viktigt att stärka företagandet generellt. Det instämmer jag givetvis i. Ministern pekar också på ett åtgärdsprogram för regelförenklingar för näringslivet som regeringen och stödpartierna har tagit fram och presenterat för riksdagen.

Löften från regeringen om regelförenklingar har under de senaste åren stått som spön i backen. Ändå beräknas den totala samhällsekonomiska kostnaden vara häpnadsväckande 140 miljarder kronor för den här hanteringen. Det gäller då för företagen, för myndigheter och för andra.

Min fråga till näringsministern blir därför: När kommer det konkreta tidsatta förslag som faktiskt kan omsättas i verkligheten, för historien förskräcker?

Anf. 22 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Gunnar Andrén tar ansats i Ernst Wigforss. Det är faktiskt lovande eftersom Wigforss är en av de stora tänkarna bakom framväxten av det moderna Sverige – en tänkare som också var övertygad om att staten, regering och riksdag, har stora möjligheter att bekämpa arbetslöshet. Det är också socialdemokratins allra främsta uppgift.

Vi är inte på något sätt nöjda. Men vi tillhör de bästa i Europa. Få länder i Europa har lyckats hantera den internationella lågkonjunkturen så pass framgångsrikt som vi har gjort, men vi ska fortsätta med att pressa tillbaka arbetslösheten och nå vårt mål om 4 % öppen arbetslöshet på vägen mot full sysselsättning. Det är roligt om också Gunnar Andrén efter att ha läst Ernst Wigforss känner att detta är en viktig fråga.

Vad vi nu ser är den typiska utvecklingen på arbetsmarknaden när en ekonomi vänder från lågkonjunktur till högkonjunktur. Svensk exportindustri går oerhört starkt. Vi har ett bytesbalansöverskott som är större än någonsin. Förra året – då handlade det om 200 miljarder kronor – sålde vi mer varor till världen än vi importerade från världen. Exportindustrin

är alltså oerhört framgångsrik på tuffa globala marknader. De rationaliserar. Produktiviteten ökar, och de anställer inte så många människor av naturliga skäl eftersom de hela tiden arbetar med att producera mer per arbetad timme.

Det som händer är att det spiller över i investeringar. Nu ökar svensk industri sina investeringar mycket kraftigt – 20 % upp i år. Det i sin tur spiller över på servicesektorn. Vad vi nu ser, inte minst i Stockholm, är hur servicenäringarna ökar. Det gäller då de som är riktade mot industrin – IT, telekom, transporter, avancerade ingenjörstjänster och olika typer av tjänstesektorer som levererar till industrin.

Vi har fått en ökning av den privata sysselsättningen under det senaste året. Men det räcker inte, tycker vi, utan vi måste komma mycket längre för att nå ned till 4 % öppen arbetslöshet. Men Stockholm är det län och den stad som nu visar vägen i form av en ökning av sysselsättningen.

Naturligtvis måste människor som hamnar i arbetslöshet ha bra åtgärder för att få möjlighet att efterfråga de nya jobben eller starta eget. Jag har redovisat vad staten gör för sina anställda för att man ska ha trygghet i den omvandlingen. Det är ingen lätt sak för individerna, men de har rätt att begära det stöd som de nu ska få.

Det som Gunnar Andrén undviker är frågan, som han själv formulerar det, om att försvarsnedläggningen är nödvändig.

Ja, det är vi överens om, men måste inte staten då ta ett ansvar för att se till att de orter som är uppbyggda kring försvaret får en chans att överleva och att de människor som bor på de orterna kan känna framtidstro och framtidshopp? Gunnar Andrén själv kommer från en del av Sverige som just har fått den typen av stöd, Sundsvall, där vi har statliga myndigheter utlokaliserade. Folk protesterade mot att myndigheter skulle flyttas från Stockholm till den delen av landet. Det har varit bra och framgångsrikt för myndigheterna. Det har skapats en väldigt intressant arbetsmarknad i den regionen. Vi har rader av exempel i Falun, Borlänge och runtom i landet på utlokaliseringar. Det är en rimlig politik. Då måste man ta ansvar för personalen i Stockholm som inte vill följa med, och det gör vi.

Till Ulf Sjösten måste jag säga att frågan är om Ulf Sjösten har hängt med i utvecklingen på detta område. På riksdagens bord ligger förslag om 291 konkreta förenklingar. På riksdagens bord ligger till exempel en proposition om förenklad miljöprövning vid etablering av industrier. Det är en väldigt viktig förenkling som gör att kortare tid leder till fler investeringar och fler nya jobb.

Anf. 23 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja säga två saker till statsrådet. Jag slutade inte med Ernst Wigforss, utan jag läste också *Fri eller dirigerad ekonomi?* från 1936 av Bertil Ohlin. Där får man mera av recept på vad som behövs. Hur vi ska fördela köpkraften svarar Ernst Wigforss på, och det är Myrdal och Ohlin med på också. Men hur vi får en kraftfull tillväxt i ekonomin, där rekommenderar jag läsning av 1936 års version av Bertil Ohlins bok. Då får man helt andra svar. Det borde man ha läst som fil. lic. i ekonomi.

Sedan tar statsrådet upp frågan om vi ska ha utlokaliseringar och ta ansvar för nedläggning av jobben. Jag bestrider inte att staten där natur-

ligtvis har ett ansvar. Men hur tar man det? Jag kan säga för Folkpartiets del att vi inte tycker att det är något fel att förlägga ny statlig verksamhet ute i landet. Det kan man göra på massor av håll, om man har sådana jobb. Men det är inte detta det är fråga om den här gången. Jag tycker att man alltid ska pröva det, oavsett om det gäller Västerås, Uppsala, Arvidsjaur och så vidare. Men det är inte det som regeringen har beslutat. Den här gången har regeringen beslutat att flytta jobb och åstadkommer därmed inte ett nytt jobb – ja, kanske några – och det drabbar en region och i det här fallet framför allt kvinnor. Om det hade varit så att vi hade haft den enorma tillväxt i Stockholm som statsrådet talar om hade det inte varit några problem. Man kan alltid diskutera statistik, men tyvärr är den fortfarande uppåtriktad när det gäller arbetslösheten i Stockholm. Jag tycker inte att vi ska ha en stor diskussion om det, det kan alltid diskuteras hur man mäter.

Däremot är det en annan sak som är väldigt problematisk. Som statsrådet säger har vi en väldigt hög produktivitetstillväxt i den exportledda sektorn. Det går jag med på, så är det. Konjunkturinstitutets Ingemar Hansson svarade på en fråga direkt att den var ungefär 4 % förra året. Men hur mycket är den då i den offentliga sektorn? Det är mycket svårare att mäta den, det är jag den första att medge, till exempel inom sjukvård och utbildning. Men, tyvärr, när han mäter den för förra året får han den till 0,0 %. Detta är ett bekymmer. Vi har en tillväxt i exportsektorn som ligger på 4 %, men i den offentliga sektorn har vi ingen utveckling alls. Detta är ett stort problem. Det kommer att få effekter på sysselsättningen för kvinnor i Stockholms län, om man inte vidtar andra åtgärder. Det är dem som jag efterlyser. Jag tycker till exempel att om man ideologiskt inför en stopplag borde man se till att få en startlag – det är klichémässigt, det inser jag. Men det är väldigt viktigt att se till att kvinnor får mycket lättare att starta företag inom de delar som nu är skattefinansierade och offentliga.

I svaret ser jag tyvärr inte ens en antydning till förståelse för att sådana inlåsningsområden som vi har är ett problem. Vi måste göra väldigt mycket mer på företagsamhetens område för att inte få en dirigerad ekonomi, som statsrådet är en god exponent för. Det är i huvudsak genom Ams allt ska gå. Det är dit man ska gå om man ska få pengar. Men jag menar att vi måste se till att det blir lätt att starta företag. Det måste till och med bli lättare. Då kanske man måste göra andra saker, som jag får återkomma till.

Anf. 24 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Jag hänger med, näringsministern. Problemet är de ständiga löften om förbättringar som regeringen har levererat – regelförenklingar, 3:12-regler och mycket annat – som inte har infriats. Kostnaden för företagen, alltså vad den administrativa bördan kostar för företagen, har stigit kontinuerligt och stiger fortfarande. Det är det stora problemet. Det skapar en osäkerhetskänsla som är skadlig för svenskt näringsliv. Det är min poäng, och så är det.

Anf. 25 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag hoppas att Gunnar Andrén ursäktar om jag denna gång börjar med att bemöta Ulf Sjösten.

Jag är inte på något sätt imponerad över Moderaternas arbete för för-
enklingar. Vi har lagt fram närmare 300 konkreta förslag på bättre service,
kortare handläggningstider och nya arbetssätt för att förbättra företagarnas
vardag. Moderaterna har lyckats klämma ur sig 14, varav nästan alla
finns bland våra 300. Det visar väl att något större engagemang, kunskap
och intresse för denna fråga inte finns hos Moderaterna.

Vi samarbetar mycket intimt med dem som har kommit längst på det
här området, holländarna som har jobbat under ett par år, med att inte
bara lägga fram konkreta förslag utan också sätta skarpa mål för vad vi
ska nå efter det att förslagen är genomförda. Det kommer vi också att
lägga fram förslag till riksdagen om, skarpa målsättningar och uppfölj-
ningar så att vi når en bättre vardag för företagarna. Det här är inte något
glamoröst arbete. Det är ett hårt, långsiktigt och målmedvetet arbete som
behövs. Hos Moderaterna är man inte i någon större utsträckning beredd
att ge sig in i något sådant. Det enda näringspolitiska förslag jag har sett
från Moderaterna som är tydligt är att sänka ersättningsnivåerna i social-
försäkringarna och att förkorta a-kasseperioderna för arbetslösa männi-
skor. Där lägger ni hela bördan. Det är de som ska bidra till att förbättra
för Sverige. Jag tror att det kommer att bli oerhörda svårigheter för er
med det budskapet i det kommande valet.

Till Gunnar Andrén skulle jag vilja rekommendera en bok av Nils
Karleby. Det är läsning från 1920-talet som mycket har påverkat Sveriges
utveckling, *Socialismen inför verkligheten*. Det är en grundbult för
socialdemokratins syn. Det handlar om att ha insikten om att vi behöver
både välfärdsprojekt, fördelning och rättvisa och ett sprudlande starkt
näringsliv. Vi behöver både offentlig sektor som är stor och kraftfull för
att kunna hjälpa människor och en marknadsekonomi som konkurrerar
internationellt. Det är absolut min syn. Jag tror att dessa befruktar
varandra. Det som är tråkigt med svensk borgerlighet är att man börjar
tappa denna koppling, att befrukta näringslivet med god utbildningspoli-
tik, god barnomsorg, god äldreomsorg. Det gör att människor vågar,
orkar och kan vara aktiva och engagerade innovatörer i små och stora
företag. Och tillbaka: För att vi ska ha en stark offentlig sektor behöver
vi ett väldigt starkt utvecklat näringsliv.

Sveriges resultat är inte så tokigt. Under de senaste tio åren, då vi haft
en socialdemokratisk regering, har vår tillväxt varit bättre än genomsnit-
tet i OECD och den europeiska unionen. I år kommer vi att ha dubbelt så
hög tillväxt som de länder som ingår i eurozonen. Vi har starkare offent-
liga finanser än nästan alla andra europeiska länder. Vi har lägre arbets-
löshet.

Jag träffade en ungersk kollega häromdagen. Dagen innan var jag till
Berlin och träffade min tyska kollega. Jag träffar rader av kolleger från
Europa som vill veta vad det är som Sverige gör som gör att vi i europe-
iska sammanhang framstår som mycket framgångsrika. Det som de får
höra från mig är: Vi är inte ett dugg nöjda. Vi måste vidare. Ned med
arbetslösheten! Upp med sysselsättningen! Fortsätt att fördela rättvist!
Därmed ser väldigt många europeiska länder Sverige som en vägvisare
när det gäller att komma framåt. Den skandinaviska modellen är återigen
en förebild för väldigt många.

Gunnar Andrén recept är att privatisera akutsjukhusen. Jag tycker att
det är torftigt. Inte ger det några nya jobb. Det blir snarare rational-

iseringar och färre jobb. Att det skulle vara lösningen på problemet med sysselsättningen tvivlar jag på.

Anf. 26 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag sade inte att en privatisering av sjukhusen skulle vara Folkpartiets lösning. Men jag hoppar över det. Jag kan inte debattera på den nivån.

Jag har också läst Nils Karleby som skrev sin bok i början av 20-talet. Han var väldigt mycket befryndad med de andra ekonomerna som vi har nämnt här.

Jag har uppfattat det så att Karlebys recept inte har genomförts av Socialdemokraterna, utan det har blivit nästan bara fördelningsdelen – jag tar tillbaka det. Hela Amstänkandet är ett led i detta.

Jag har tre konkreta förslag. Vad kan man göra? Ni säger alltid att vi måste spara på annat. Men om man ska uppnå Wigforss idé om fler i arbete måste man vidta åtgärder.

Mitt första förslag är: Slopa arbetsgivaravgiften för en person per företag. Det är ett väldigt konkret förslag.

Det andra förslaget är att man åtminstone bör överväga och se till att göra de svarta hushållstjänsterna vita i stället. Det vore väldigt bra och skulle innebära en enorm utveckling för skattekraften, och det har man genomfört i andra länder.

Det tredje förslaget är att man bör kunna avsätta vinstmedel i ett företag för framtida investeringar, alltså att föra över vinstmedel från ett litet företag till ett annat.

Den här typen av näringspolitiska åtgärder hade gagnat, kanske inte Wallenbergsfären så mycket men väldigt många kvinnor som inte har så mycket kapital att de har råd att göra stora investeringar i början av sin verksamhet.

Anf. 27 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är roligt att Gunnar Andrén har läst Nils Karleby. Han har varit en verklig vägvisare för socialdemokratin. Om man ska peka på något ideologiskt och teoretiskt fundament som har utvecklat marxismen i en riktning som har gjort Sverige till ett av världens främsta välfärdsländer med ett av världens starkaste privata näringsliv är det just Nils Karleby.

Idén är ju att man måste låta näringslivet fungera under fria och goda villkor. Att socialisera är ingen klok idé. Däremot måste man med lag och med stark fackföreningsrörelse se till att värna människor, miljö och många andra viktiga delar i ett samhälle, och det tycker jag att vi har gjort ganska framgångsrikt i Sverige.

Sverige har två starka kännetecken som ibland kan tyckas motsäga varandra. Vi har en stor och stark offentlig sektor och väldigt mycket marknad. Det är den svenska modellen.

Vi är mycket mer avreglerade än de flesta andra länder när det gäller marknadsekonomin. Vi har väldigt lite hinder och få speciella regler. Om man jämför Sverige med exempelvis Centraleuropa är det väldigt lätt att etablera sig i tjänstesektorn här. Men vi har en stor offentlig sektor, och den värnar vi socialdemokrater om. Vi tror att det är precis det som människor vill ha i ett modernt samhälle – bra barnomsorg och bra skola.

Nu ökar antalet företagare kraftigt i Sverige. Det har blivit 10 000 fler. Vad tror Gunnar Andrén att det beror på? Jo, man börjar se att det kommer lite mer efterfrågan. Industrin efterfrågar småföretagens tjänster. Människor börjar efterfråga mer produkter och tjänster. Då kan företagarna sälja.

Vi genomför skattereformer när det behövs. Det var ju radikalt att avskaffa arvs- och gåvoskatten som vi gjorde vid årsskiftet. Vi har fått mycket uppskattning från familjeföretagare för detta. Det var en konkret åtgärd för att underlätta deras vardag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:124

20 maj

*Svar på
interpellationer*

6 § Svar på interpellation 2004/05:574 om ersättningsarbeten vid företagsflytt

Anf. 28 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ulf Sjösten har ställt flera frågor till mig som gäller vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska utflyttningstakten bland svenska företag och för att förbättra näringslivsklimatet för att underlätta för näringslivet att skapa nya arbetstillfällen.

Den globalisering som pågår inom näringslivet medför stora utmaningar för Sverige. Tack vare vår tradition av att inte försöka hålla tillbaka utvecklingen och skydda icke konkurrenskraftiga verksamheter har vi i dag en av världens modernaste industrier. Vi har en, i jämförelse med andra länder, lägre arbetslöshet och de senaste tio åren har vår BNP-tillväxt varit högre än genomsnittet i både EU och OECD.

Företagens internationalisering följer samma mönster som i andra industrialiserade länder. Enligt en rapport från ITPS finns inga belägg för att de företag som ökar sin utlandsnärvaro gör det på bekostnad av produktion och arbetstillfällen i Sverige. Tvärtom medför näringslivets internationalisering ökad produktivitet och FoU-intensitet i Sverige.

Inriktningen för det fortsatta tillväxtarbetet presenteras i strategin Innovativa Sverige. Nivån på kunskapsinnehållet och förnyelsetakten i produkter och processer måste höjas. Regeringen föreslår därför i den forskningspolitiska propositionen att resurserna för forskning och utveckling ska öka med 2,34 miljarder kronor under de närmaste fyra åren. De totala utgifterna för FoU uppgick 2003 till drygt 97 miljarder kronor, vilket motsvarar ungefär 4 % av Sveriges BNP. Sverige är därmed ett av de länder i världen som satsar mest på FoU.

Jag vill även nämna utbyggnaden av högskolan. Högskolorna är mycket viktiga för att öka och bredda rekryteringen. Mot detta står en moderat politik, som från första stund har sagt nej till satsningar för att fler ska få tillgång till utbildning. Moderaterna har i riksdagen sagt nej till etableringen av nästan samtliga nya högskolor.

Regeringen genomför även steg för steg ett program för fler och växande företag som bland annat inkluderar en treårig nationell satsning för att öka intresset för entreprenörskap bland ungdomar, förstärkningar till Exportrådet och andra för att stimulera export hos små och medelstora företag, avskaffande av arvs- och gåvoskatten i samband med ett program för att underlätta generationsskiftet i företag samt satsningar för att

stärka möjligheterna till kommersialisering av forskningsresultat och innovationer.

I december 2004 presenterades även ett omfattande handlingsprogram om 291 konkreta åtgärder som alla innebär att regler som berör företagen förenklas och att administrativa bördor minskar. Därutöver har Nutek kartlagt vilka områden som orsakar de största administrativa kostnaderna för företagen samt genomföra mätningar av dessa. Resultatet av mätningarna kommer att utgöra underlag för att sätta upp tydliga delmål för hur mycket företagens kostnader för att hantera dessa regelverk bör minska.

Den globala utvecklingen tillsammans med den lokala och regionala nivåns allt viktigare roll gör att förutsättningarna förändrats. Många tillväxtfrämjande åtgärder vidtas därför inom ramen för de regionala tillväxtprogrammen.

Lika viktigt som att stärka förutsättningarna för små företag är också att värna om basindustrin. Regeringen arbetar tillsammans med företrädare för bas- och verkstadsindustri och dess fackliga organisationer för att utarbeta ett gemensamt program som avser att utveckla Sveriges ledande positioner. Tillsammans med fordonsindustrin har regeringen utformat en satsning på över 600 miljoner kronor för att öka forsknings- och utvecklingsresurserna till bland annat produktionsteknik. Genom satsningen kommer både kompetens och produktionsmetoder att utvecklas och konkurrenskraften att öka. Målet är att skapa förutsättningar för att det långsiktigt ska finnas kvar en producerande industri i landet. Därutöver genomlyser regeringen även förutsättningarna för IT, telekom, bioteknik och läkemedel i Sverige.

Ulf Sjösten nämner även infrastrukturens betydelse. Regeringen har tillsammans med samarbetspartierna presenterat en överenskommelse om väg- och järnvägsinvesteringar för perioden 2004–2015. Totalt satsas 381,5 miljarder kronor på bland annat underhåll och nyinvesteringar i järnvägsnätet och i det nationella vägnätet.

En översyn pågår även av förmögenhetsskatten. Bland annat övervägs att ersätta undantaget från skatteplikt för huvuddelägares aktier med ett tak för skatten. Frågan bereds inom Regeringskansliet. Jag vill även nämna att arvs- och gåvoskatten har avskaffats sedan årsskiftet. De så kallade 3:12-reglerna, håller också på att reformeras. En del förändringar har genomförts. Ytterligare förbättringar som totalt kommer att ge 1 miljard kronor i sänkt skatt till småföretagen kommer att genomföras den 1 januari 2006.

Slutligen vill jag även nämna de satsningar regeringen gör inom det arbetsmarknadspolitiska området. Bland annat föreslås att arbetsgivare som anställer långtidsarbetslösa ska få skatterabatt. Antalet platser med anställningsstöd ökar med 10 000 helårsplatser, vilket ger utrymme för 20 000 platser redan andra halvåret 2005. Den kvalificerade yrkesutbildningen utökas med 1 000 platser, och ytterligare 2 000 platser skapas i arbetsmarknadsutbildningen med särskild inriktning mot bristyrken.

Mot bakgrund av dessa åtgärder kan jag inte instämma i Ulf Sjöstens påstående att vi inte prioriterar arbete och tillväxt. Tvärtom visar detta att regeringen agerar i ett långsiktigt perspektiv för att skapa bättre förutsättningar för ett växande och konkurrenskraftigt näringsliv som klarar

av att skapa nya jobb som bland annat kan ersätta de arbetstillfällen som försvinner.

Prot. 2004/05:124
20 maj

Anf. 29 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Västsverige har högkonjunktur, men den är inte strålande. Den går lite trögt, och frågan är hur länge den håller i sig. Det sade Anders Kjellström, vd för Västsvenska industri- och handelskammaren, när han presenterade sin västsvenska konjunkturindikator i början av veckan. Ja, hur länge håller högkonjunkturen i sig? Det är frågan. Och var finns de nya jobben, fru talman?

Jag vill tacka för svaret. Det var fylligt och väl formulerat. Det tar upp en mängd olika områden som regelkrångel, forskningspolitik och skadliga skatter. Det är viktiga områden, men jag tycker att de konkreta åtgärderna i stor utsträckning lyser med sin frånvaro.

Näringsministern talar också om en relativt sett låg arbetslöshet, samtidigt som nästan 1,5 miljoner svenskar inte går till ett arbete varje dag och när bedömare från LO säger att den reella arbetslösheten är 20–25 %. Relativt sett låg arbetslöshet – jo, jag tackar! Med den bedömningen måste jag faktiskt ifrågasätta näringsministerns grundförutsättningar för just denna debatt.

Regelkrånglet har vi pratat lite om tidigare, men jag tar upp det igen. Undersökningar visar att regelkrånglet fortsätter att öka, trots regeringens omfattande utfästelser under lång tid om förslag till förenklingar. Det kostar 40–60 miljarder för företagen och ger en beräknad total samhälls-ekonomisk kostnad på häpnadsväckande 140 miljarder kronor, fru talman!

Den borgerliga alliansen har lagt fram förslag som innebär en väsentlig minskning av företagens administrativa börda fram till år 2010. Det är alltså tidsbestämda förslag.

När det gäller forskningspolitiken behövs det satsningar, och den borgerliga alliansen har också här tydligt uttryckt att det behövs större satsningar med en tydlig inriktning på näringslivet.

I interpellationssvaret talar näringsministern också om vikten av att satsa på Sveriges basindustri. Jag delar uppfattningen att Sveriges basindustri är oerhört viktig, men jag har svårt att kombinera näringsministerns uttalande med den politik som vänsterkartellen bedriver. Ni säger att ni vill satsa på basindustrin, som är extremt energiberoende, samtidigt som ni höjer energiskatterna och stänger fullt fungerande och producerande kärnkraftverk.

Nu är det, fru talman, två veckor kvar tills vi stänger ett fullt fungerande och producerande kärnkraftverk, Barsebäck. Det är två veckor kvar! Hur går den ekvationen ihop, fru talman?

I svaret berörs också infrastrukturpolitiken. Bra vägar och järnvägar är nödvändiga för tillväxt och utveckling i Sverige, och det är viktigt att Sverige har en regering som kan ta ett adekvat ansvar för infrastruktur-satsningar. En järnväg i Norrland har inte samma effekt som motsvarande järnvägssatsning i Västsverige, som jag kommer ifrån. Dessutom behövs ett bättre vägnät i Västsverige som klarar av att möta industrins transportkrav.

Det finns också ett avsnitt i interpellationssvaret som berör skadliga skatter. Det finns ett antal kvar. Förmögenhetsskatten som driver kapital

*Svar på
interpellationer*

ur landet – enligt vissa bedömare 500 miljarder, andra säger 1 000 miljarder, – är kvar och är en hämsko för tillväxt och utveckling i vårt land.

Mina frågor till näringsministern blir: Hur ska regeringen förena satsningen på basindustrin när ni samtidigt urholkar dessa företags konkurrenskraft genom höjda energiskatter. När får vi se de massiva infrastruktursatsningarna i Västra Götaland? När ni tar bort alla åtgärds paket, vad är då kvar när det gäller att bekämpa arbetslösheten?

Anf. 30 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Även jag ber att få tacka statsrådet för detta intressanta svar.

På en punkt skulle jag dock vilja vara mer konkret, nämligen när det gäller det som står på s. 2. Jag vill ge statsrådet en uppmaning: Byt spår! Där tas upp dels förmögenhetsskatten, dels infrastrukturinvesteringarna. Men om vi går tillbaka lite i tiden kan vi se vad det är som är lönsamt när det gäller spårbyggen och så vidare. Vi kan gå tillbaka ända till 1853–1854 års riksdag. Vi kan inte fördjupa oss i det, men då lånade man ju mycket pengar. Det vet vi.

Nu är det i och för sig intressant att man har 381 miljarder. Men man satsar ju massor av pengar, precis som Ulf Sjösten säger, på spår som inte är lönsamma. Detta kan faktiskt till och med nationalekonomer räkna ut. Det är sanslöst att kasta bort så mycket pengar när man kan använda pengarna på ett annat och bättre sätt. Det är skillnad på att anlägga spår till Ösmo respektive till Kalix. Det är synd att vi inte har så mycket pengar. Men en ansvarig regering måste ta ansvar för varje krona, som Gustav Möller sade, och inte lägga dem på saker som är mindre lönsamma. Det håller jag absolut på. I den här frågan måste regeringen, så länge den nu sitter kvar, byta spår. Det går inte att göra sig beroende av Miljöpartiet som inte förstår att det här är slöseri med skattebetalarnas pengar. Det var det ena.

Det andra handlar om förmögenhetsskatten. Också där måste jag uppmana näringsministern att byta spår. Det är ett katastrofalt besked, som jag ser det, att man ska ersätta undantag från skatteplikt för huvuddelägares aktier med ett tak för skatten. Detta är ju ett besked till H & M-ordföranden att flytta från landet. Vi ska väl inte beskatta arbetande kapital. Det har vi varit överens om, och vi har stött detta. Men nu ska nu göra undantag från detta. Hur ska ni få hem Tetrapak och andra företag som flyttat utomlands? Som Ulf Sjösten säger ska vi ju försöka få hem de här företagen. Nu ska ni ta bort de här undantagen. Då blir det ju ännu svårare att få jobben att flytta till Sverige. Jag tycker att det är ett katastrofalt besked.

Sedan har jag en sakfråga om s. 2 i svaret. Är det delningsräntan som kostar 1 miljard? Jag blev inte riktigt på det klara med det, men det kanske jag kan få ett svar på.

I de andra två frågorna måste jag mana statsrådet: Byt spår, ju förr dess bättre!

Anf. 31 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Vadan denna skarpa Norrlandsfientlighet från ledamöterna? Kan det vara möjligt att den delas av ledamöter i era riksdagsgrupper som talar för den delen av Sverige? Med nästan lite förakt i rösten talar

ni om järnväg i Norrland, som om det skulle vara en orimlighet! Norrland och Norrbotten är också viktiga delar av vår samhällsekonomi. Se det senaste numret av Affärsvärlden. Man ägnar ett helt nummer åt att beskriva hur Norrbotten just nu är en av de regioner i Sverige där det sker allra störst investeringar. Det sker investeringar i industri kopplade till byggnadsarbete och till servicesektorer som växer tack vare en 18-miljardersinvesteringsplan från ett av företagen uppe i Norrbotten. Det där måste ni alltså skaka av er. Stockholm, Göteborg och Malmö är naturligtvis viktiga lokomotiv för utvecklingen i hela landet. Men man kan inte ha en Norrlandsfientlighet när man diskuterar tillväxtpolitik.

Låt mig till Ulf Sjösten säga att det är oerhört blekt när det gäller åtgärder på det näringspolitiska området från Moderaterna. Den huvudsakliga idén ni har är att om vi ger tillräckligt usla villkor för människor som är sjuka och arbetslösa, kommer de att tvingas ta jobb till löner som vi inte har skådat på svensk arbetsmarknad på mycket länge – usla löner, usla arbetsvillkor. Och det tror ni är utveckling för Sverige.

Ni attackerar kollektivavtalen av samma skäl, för att ni inte vill att det ska finnas en fackföreningsrörelse som kan upprätthålla villkoren för löntagarna, särskilt dem som har svårast att få en fast fot på arbetsmarknaden. Jag tycker att det är en väldigt dålig näringspolitik. Det kommer att försämra produktivitet och välförhållanden i Sverige.

Det andra är: Ser ni inte vad som sker? Det går en protektionistisk våg genom Europa. Den kommer sig av att människor känner oro för vad globaliseringen medför. De kräver av sina politiker att de ska sätta stopp för detta genom att införa tullar och kvoter. Sverige är det land som driver frihandel allra starkast i Europa. Jag argumenterar hårt för det bland mina kolleger, och jag har stöd för det i Sveriges befolkning. Varför har vi stöd för det i Sverige men inte i Central- och Sydeuropa? Jo, för att här ställer vi upp för varandra. Blir man arbetslös har man rätt till en rimlig a-kassa. Man har rätt till en rimlig chans till en ny utbildning. Man har rätt att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Blir man sjuk trycker vi inte ned personer ekonomiskt så att de måste gå från hus och hem utan man får ett rimligt mått av trygghet.

Moderaterna föreslår precis motsatt politik: Lägg all börda för omvandlingen på de människor som blir utsatta för strukturomvandlingen! Som ett brev på posten kommer människor, fack och alla andra att kräva skydd mot konkurrensen från utlandet. Ni leker med elden, den näringspolitiska elden, när ni bedriver den här, tycker jag, brutala politiken mot människor som är svårt utsatta.

I stället ska vi ju satsa på kunskap och utveckling av svenskt näringsliv. Och vad händer då? Vi gör nu ett handslag med svenskt näringsliv med mycket stora satsningar på forskning som är direkt relevant för näringslivet. Vi börjar med fordonsindustrin. Folkpartiet slaktar totalt de resurser som går till näringspolitiskt betingad forskning. De vill inte att Vinnova ska ha resurser för att kunna vara med tillsammans med fordonsindustrin och stärka svensk fordonsindustris konkurrenskraft. Det är en politik som leder åt precis fel håll; att sätta bördan på dem som är mest utsatta och dra undan resurser för utvecklingsinsatser för att stärka produktivitet och konkurrenskraft. Det är inte en näringspolitik värd namnet.

Anf. 32 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Det är inte så att näringsministern bara undviker att svara på våra frågor. Han *vägrar* uppenbarligen att göra det. I stället ersätts, som vanligt från den här talarstolen, av socialdemokratisk retorik. Vi har hört det så många gånger. Vi får inga svar på våra frågor. Jag är medveten om att det är svåra frågor, näringsministern. Men jag hade ändå hoppats på ett svar, någon form av svar.

Det är som sagt ingen hemlighet vad som behövs för att dämpa utflyttningstakten och samtidigt öka småföretagens möjligheter att växa och skapa nya arbeten. Nya arbetstillfällen åstadkommer man inte genom små och kortsiktiga paket utan det krävs konkreta, långsiktiga förbättringar av företagsklimatet.

Efter att ha sett hur lite regeringen har åstadkommit och hur det fokuseras på kortsiktiga åtgärds paket med begränsad effekt blir det allt tydligare, fru talman, att Sverige behöver en ny regering, en regering med nya idéer, som agerar långsiktigt och som vågar prioritera arbete och tillväxt.

I interpellationssvaret sägs det att det pågår en översyn av förmögenhetsskatten. Det är också något exemplifierat, men min fråga till näringsministern blir ändå: Innebär den här skrivningen att Socialdemokraterna är öppna för att ta bort denna orättvisa och lotteribetonade skatt? Kan det finnas en möjlighet till ett socialdemokratiskt spårbyte i den frågan?

Anf. 33 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Den första fråga som statsrådet undvek att svara på var detta med det arbetande kapitalet. Det kan hända att det inte fanns tid, men jag skulle gärna vilja ha svar på det. Hur får man fler företag att flytta tillbaka till Sverige om man beslutar sig för att gå ut och beskatta arbetande kapital? Det övergår nämligen mitt förstånd, men det kanske inte är tillräckligt stort.

Sedan tillskrivs vi åsikter som vi absolut inte har. Vi är väl inte Norrlandsfientliga? Vi tycker ju att malmbanan är jättebra. Den ligger ju där uppe. Det är klart att det är en stor investering som LKAB och staten har gjort. Det är ju staten som äger detta. Det är jättebra. Vi ska fortsätta modernisera malmbanan så att LKAB i Kiruna och Luossavaara blir fortsatt konkurrenskraftigt.

Jag står också bakom att vi ska bygga Botniabanan upp till Umeå. Det är jättebra – fem och en halv timmes färd ned till Stockholm! Men om man har begränsat med pengar måste man ändå fundera på var man ska lägga dem. Statsrådet måste fundera på det. Var stiger det på flest resenärer varje dag, i Ösmo eller i Skellefteå? Det är ändå inte en ointressant fråga. Det är klart att det är sämre förhållanden för närvarande i Skellefteå. Men Ösmo har nästan heller inga förbindelser nere vid Nynäshamn. Det är många fler som stiger på i Ösmo. Därför är det faktiskt viktigare, om man nu har lite pengar, att satsa på ställen där folk reser. På den punkten menar jag att man måste byta spår.

Jag förstod ingenting av resonemanget om att det skulle vara Norrlandsfientligt. Jag tycker att det är väldigt fientligt att använda pengar på ett mindre effektivt sätt än man bör göra. Det är inte socialdemokratisk politik enligt mitt förmenande.

Fru talman! Med tanke på att Gunnar Andrén läser Nils Karleby, Wigforss och andra socialdemokratiska tänkare får man nog lystra till när Gunnar ska beskriva vad som är socialdemokratisk politik och vad som inte är det. Det lovar jag att göra.

Låt mig börja med att säga till Gunnar Andrén: Inte med ett ord nämner du det som är så obegripligt när man tittar på alliansens politik, och inte minst Folkpartiets politik, inom näringspolitiken. Vad är det som gör att ni totalt struntar i effekterna av samarbetsprogram inom forskningens område mellan stat och näringsliv? Det är ju något oerhört modernt och framtidsytande att se till att gifta ihop kunniga forskare på KTH, på Chalmers, i Lund och var de nu finns med svensk industri, med de branscher som spelar oerhört stor roll för vår export. Det gäller skogen, pappersmassan, fordonsindustri, metallurgi, läkemedel, informationsteknik och så vidare. Där gör vi gemensamma insatser för att stärka kunskapsinnehållet, forskningsinnehållet, ta fram nya produkter, nya tjänster, och för att klara konkurrensen – inte bara i dag, vilket man gör galant, utan om fem år och tio år.

Detta slaktar Folkpartiet. Det visar att man inte kan ha en näringspolitik som bara innehåller att ta bort förmögenhetsskatten och sänka ersättningsnivåerna i socialförsäkringarna. Det blir för fattigt. Vi behöver handslag mellan stat och näringsliv för att stärka de grundläggande förutsättningarna för att klara konkurrensen. Vi är duktiga på detta, men vi behöver göra mer för att se till att klara det också om fem tio år.

Nu ökar också nyföretagandet i Sverige rejält. Det är 10 000 fler företag jämfört med året innan. Det kommer sig av att företagen känner att marknaden har börjat komma tillbaka. Men vi behöver göra mer för att utöka småföretagsamheten i Sverige. Här har vi presenterat ett brett program – borgerligheten ingenting. Vi vill vara med och påverka attityderna genom ett program riktat mot skolor och högskolor för att uppmuntra och ge kunskap till unga människor att driva företag, att bli entreprenörer.

Vi vill öka möjligheterna till såddfinansiering i ett tidigt skede, när man har en idé och vill starta ett företag. Härom månaden avsatte vi två miljarder kronor i riskkapitel för såddfinansiering. Vi vill förbättra servicen, förenkla administrationen. Jag har tidigare i debatten redovisat närmare 300 konkreta förslag för att underlätta vardagen för företagare. Där är borgerligheten mycket svag.

Vi tror att det går att få en kraft framåt i exportindustrin, också bland de små och medelstora företagen. Vi satsar över 100 miljoner kronor på exportfrämjande insatser särskilt riktade mot de små företagen. Exempelvis anställs nu exportfrämjare ute i länen som tillsammans med små företag ska hjälpa till – lyssna nu, Gunnar! – att nå de nya exportmarknaderna kring Östersjön. Där är ni passiva.

Vi vill på en rad olika sätt konkret förbättra för företagarna. En av de mest uppskattade åtgärderna som jag hör om när jag är ute och träffar företagare, jag gör ofta det i min vardag, är att vi avskaffat arvs- och gåvoskatten. Det var en väldigt viktig strategisk förändring på grund av det stora generationsskifte som vi har framför oss. Tidigare fick man avsätta tid, resurser och pengar för att planera för ett framtida generationsskifte. Vi har tagit undan skatteproblematiken. Man kan ägna samma

kraft, tid och resurser till att utveckla sitt företag. Framför oss har vi ytterligare en skattesänkning vid årsskiftet för fåmansbolagen. Vi har mycket goda förslag ute på remiss från Edingruppen, som har tittat på hur vi kan gå vidare för att se till att få en skattestruktur som uppmuntrar växande företag.

Mot detta står en mycket fattig allians när det gäller näringspolitik. Man har tilltro till att marknaden sköter allt, särskilt om man kraftigt försämrar tryggheten för de människor som är mest utsatta i vårt samhälle. Jag tycker att det är en omoralisk politik.

Anf. 35 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Jag ställde tre konkreta frågor till näringsministern i mitt första inlägg, men jag har inte fått svar på någon av dem.

Jag ska upprepa en av dem, så kanske jag kan få ett svar på den. Den gäller den för Sverige så viktiga basindustrin. Hur ska regeringen förena satsningen på basindustrin när man samtidigt urholkar dessa företags konkurrenskraft genom höjda energiskatter?

Fru talman! Näringsministern har ett inlägg kvar. Om han lägger attackerna mot alliansen åt sidan för en stund kanske han kan svara på den här frågan. Jag vore tacksam för det.

Verkligheten kryper på regeringen och oss alla. Rapporterna visar tydligt problemen på arbetsmarknaden. Regeringen har varit oförmögen att lösa Sveriges allvarigaste problem med att arbeten försvinner i rask takt, att det skapas alldeles för få nya och att hundratusentals människor i vårt land tvingas in i ett utanförskap. Dessa problem har regeringen misslyckats med att lösa.

Anf. 36 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Ulf Sjösten är inblandad i en sådan livlig diskussion med Gunnar Andrén att han inte hör vad jag säger. Jag redovisar regeringens breda politik för att stärka svenskt näringsliv. Jag ställer frågor om Moderaternas alternativ, som ju sannerligen inte visar några tendenser att kunna stärka svenskt näringsliv. Men Ulf Sjösten lyssnar inte.

När det gäller energipolitiken har vi framför oss mycket stora effektökningar i svensk elproduktion i fråga om vattenkraften, moderniseringen av de befintliga kärnkraftverken och stora investeringar av förnyelsebar energi. I och med det nya elcertifikatsystemet räknar vi med ett tillskott på tio terawattimmar förnyelsebar energi. Vattenfall, vårt eget bolag, kommer där att kunna bidra med fem terawattimmar. Det är en stor uppgift, och det motsvarar en hel Barsebäcksreaktor.

Konsumtionsskatterna på el har höjts. De drabbar framför allt hushållen, inte företagen. Och svenskt näringsliv har konkurrenskraftiga elpriser jämfört med kontinenten. Och med de utökningar av elproduktionen som vi har framför oss räknar jag med att det kommer att bestå under mycket lång tid framöver.

Vi ser också mycket kraftiga investeringar, exempelvis i Kvarnsveden från svensk pappersindustri. Det är en av de största industriinvesteringarna någonsin, vilket tyder på en tilltro till svensk konkurrenskraft.

Men inte med ett ord diskuterar Ulf Sjösten Moderaternas näringspolitik. Jag har förstått att man föreslår två åtgärder, nämligen avskaffande av förmögenhetsskatten och kraftiga sänkningar av ersättningsarna till de

sämst ställda i samhället i form av en mycket kraftig försämring av akassan och socialbidrag som väntar efter en kort tid och mycket kraftiga försämrings i sjukförsäkringen. Det är sannerligen inte mycket att komma med när det gäller nyföretagsamhet, tilltro och optimism i samhället.

Sverige är ett av de länder i Europa som har starkast ekonomisk utveckling. Vi är inte nöjda med det. Vi vill att det ska gå ännu bättre. Och jag har i riksdagen redovisat breda åtgärder för att ytterligare få fart på svenskt näringsliv och svensk ekonomi.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2004/05:124
20 maj

Svar på
interpellationer

7 § Svar på interpellation 2004/05:568 om värdighetsgaranti

Anf. 37 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Chatrine Pålsson har frågat mig om jag avser att kalla till en längre diskussion beträffande nationella mål och riktlinjer för äldreomsorgen, hur jag avser att tillse att äldreomsorgsplanerna är likstämiga i landet samt om jag avser att tillse att äldre får trygghet och värdighet på ålderns höst och definitivt vid livets slut.

I riksdagen hade vi en särskild debatt om äldreomsorgen den 17 november 2004. Den 25 maj har vi i riksdagen en debatt om Kompetensstegen. Vi har här i kammaren också haft ett flertal interpellationsdebatter om äldreomsorgen. Jag tror att vi behöver flera arenor för debatt. Jag har tagit initiativ till debatt med landets kommuner om kompetensförsörjningen. I sex regionala konferenser har jag diskuterat frågor om kvalitet och kompetens med representanter för en majoritet av kommunstyrelserna. Mina medarbetare i Kompetensstegen har mött kommunernas verksamhetsansvariga vid informationsträffar. Debatten förs också med pensionärsorganisationerna som jag regelbundet möter i Pensionärskommittén.

Vi har en äldreomsorg som vi i många avseenden kan vara stolta över, men det finns brister exempelvis inom kompetensområdet som måste åtgärdas. Målen ger grund för högt ställda förväntningar.

Äldreomsorgen i landet ska vara likvärdig. Rätten till insatser ska gälla lika överallt, och kvaliteten ska vara god. Det får inte finnas några avgörande skillnader i kvalitet mellan olika kommuner. Det är bland annat därför som regeringen har förstärkt tillsynen med äldreskyddsombud.

När det gäller kommunernas äldreomsorgsplaner så är jag inte alls säker på att de ska vara samstämmiga. Man behöver i olika kommuner, allt beroende på de lokala behoven och förutsättningarna, formulera planer för en utveckling och prioritera insatser som svarar mot den egna befolkningens behov. Socialtjänstlagen ålägger kommunerna att planera sina insatser för äldre. Tillsynsmyndigheterna har en roll i att granska planer, hur de genomförs, om de omarbetas och hålls aktuella och bistå med råd och upplysningar när det behövs.

Socialstyrelsens rapporter visar att det i vissa kommuner finns problem med verkställighet av beslut exempelvis för särskilt boende. För närvarande bereds inom Regeringskansliet betänkandet *Beviljats men inte fått* från Utredningen om verkställighet av vissa gynnande kommu-

nala beslut. Utredningens förslag syftar till att stärka rättssäkerheten och ge tillsynsmyndigheterna bättre verktyg i tillsynsarbetet.

Socialstyrelsen arbetar med att ta fram ett allmänt råd om handläggning av ärenden inom socialtjänstens område. Det syftar också till att öka rättssäkerheten för de enskilda som vänder sig till socialtjänsten. Detta arbete väntas bli klart under 2005.

Regeringen tar ansvar för att förbättra förutsättningarna för en god utveckling av äldreomsorgen. I årets budget ökades statsbidragen till kommuner och landsting med 6 miljarder kronor. Den fleråriga satsningen på ökad kvalitet genom kompetensutveckling via Kompetensstegen bidrar till att personalens kompetens kan öka. Ökad normering och ökad tillsyn ger kommunerna tydligare incitament för planering och kvalitetsarbete.

Anf. 38 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för interpellationssvaret som jag har fått. Jag är naturligtvis medveten om de debatter som vi har haft. Vi har haft en särskild debatt, och vi ska diskutera Kompetensstegen i nästa vecka.

Men jag känner ändå att jag har ett stort behov av att tala om varför jag har ställt en interpellation till. Det är därför att jag ofta får rapporter av enskilda, av mina partikamrater och av medierna att det trots allt inte fungerar. Jag tror att om man tog ett grepp och såg lite längre när det gäller hur vi ska kunna ingripa just nu, i maj månad, för att det ska bli bättre, så tror jag att vi i de olika partierna skulle ha viktiga saker att komma med. Jag tror också att olika debatter i någon mån väcker nya tankar om hur man kan göra.

Det står i svaret: "Äldreomsorgen i landet ska vara likvärdig. Rätten till insatser ska gälla lika överallt, och kvaliteten ska vara god."

Vad menas med likvärdighet – lika, likformigt och lika resultat eller att alla får sina sammansatta behov tillgodosedda?

Det är riktigt att våra äldreskyddsombud är tillsatta. Men enligt de uppgifter som jag har är deras rapporter inte någon glädjande läsning.

I en rapport från äldreskyddsombuden i Stockholms län har ett hundratal äldreboenden granskats. Kartläggningen visar faktiskt på både brister och förtjänster inom äldreomsorgen men framför allt på att tillvaron för de äldre är händelselös. Många sitter bara och väntar på måltiderna och önskar att personalen hade tid att ägna sig mer åt dem. Personalen hinner inte med mer än den basala omvårdnaden. Att många äldreboenden minskar antalet anställda är naturligtvis också en faktor som leder till försämringar.

Jag tror också att det ganska nyligen presenterades en rapport från äldreskyddsombuden i Värmland som inte heller var någon rolig läsning.

Jag undrar vilka förslag Ylva Johansson tänker lägga fram med anledning av att vi har fått rapporter om att det inte står väl till.

I frågestunden förra torsdagen tog jag upp de demenssjuka och de äldre äldre som inte själva kan ta sig ut. Varför tycker inte regeringen att det är självklart att garantera de äldre att få vistas ute?

Jag tog med mig djurskyddsförordningen hit för säkerhets skull. I § 10 SFS 1988:539 står det: "Nötkreatur som hålls för mjölkproduktion och som är äldre än sex månader skall sommartid hållas på bete." I § 11

står det: ”Andra nötkreatur än sådana som hålls för mjölkproduktion skall sommartid hållas på bete eller på annat sätt ges tillfälle att vistas ute.”

Varför ska inte de äldre ha samma rätt som korna?

Anf. 39 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Chatrine Pålsson och jag har haft flera debatter om äldreomsorgen här. Jag tycker att det är bra att vi också kan föra en nyanserad debatt om både brister och förtjänster inom äldreomsorgen. Utöver debatter i kammaren och med pensionärsorganisationerna tror jag att vi också behöver en nationell diskussion om äldreomsorgens framtid och utveckling. Det finns två olika perspektiv här.

Det ena är åtgärder som vi vidtar i dag eller behöver vidta på kort sikt. Där tycker jag att diskussionen är ganska livlig. Jag skulle önska att vi hade mer av en något mer långsiktig diskussion om hur äldreomsorgen ska se ut om ungefär tio år. Vi vet att andelen personer över 80 år kommer att ligga relativt still de närmaste tio åren, men därefter kommer gruppen att öka ganska kraftigt. Då vill det till att vi har en äldreomsorg som också klarar den ökade belastningen och utmaningen som det innebär.

Vår äldreomsorg får både ris och ros. Jag var på Världshälsoorganisationens årsmöte i Genève i veckan. Där gör man inget annat än mottar hyllningar från andra länders hälsoministrar över vår lysande äldreomsorg. Det är naturligtvis roligt. Det visar också att vi i en internationell jämförelse har kommit mycket långt. Många är väldigt imponerade av den svenska äldreomsorgen när de besöker den och får rapporter från den.

Samtidigt vet vi att vi behöver göra insatser. Det är min bedömning i dag att vi har brister när det gäller likvärdigheten, både mellan kommuner och inom samma kommun. För att åtgärda de bristerna ser jag att det i första hand är tre förutsättningar som kommunerna måste ha. De måste ha de finansiella resurserna, och det menar jag att de har med de ökade statsbidragen och den förbättrade ekonomiska situationen i kommunerna. Det måste finnas tillgång till kunskap och kompetens. Där gör vi insatser, bland annat med Kompetensstegen men också med Socialstyrelsens riktlinjer. Vi behöver en tillsyn som kan visa på bristerna så att man uppmärksammar dem klart och tydligt. Chatrine Pålsson hänvisar också till att man har uppmärksammat brister. Det är alldeles utmärkt, för det är det som äldreskyddsombuden är till för. Jag är säker på att det kommer att leda till åtgärder i kommunerna.

Fru talman! Till sist vill jag säga att jag inte tycker att vi ska införa nötkreatur som jämförelse för hur vi ska lagstifta eller reglera när det gäller de äldre. Man kan naturligtvis alltid raljera och säga att det finns en mer detaljerad reglering när det gäller nötkreatur, och det är riktigt. Men den är också på en lägre nivå. Jag vill gärna se att vi hittar instrument för en större likvärdighet och en höjd kvalitet inom äldreomsorgen, men jag tror att vi ska föra den debatten på en lite annan nivå än att jämföra med reglerna för nötkreatur.

Prot. 2004/05:124
20 maj

*Svar på
interpellationer*

Anf. 40 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Jag gillar att göra jämförelser eftersom man får en ökad förståelse då. Med mina jämförelser vill jag bland annat koppla tillbaka till hur vi ser på äldreomsorgen. Jag är ganska rädd för att det som de äldre behöver allra mest glöms bort i den så kallade medicinska värld som vi hamnar i. Nu får inte de äldre mycket medicinsk vård heller. Vi har något slags trend i Sverige som vi har levt efter. Jag menar att vi behöver ett tankeskifte. Vi behöver kanske se för oss själva vad som skulle vara viktigast för oss när vi blir äldre om vi inte själva kan ta oss ut, och jag tycker att det är att ta mig ut.

Jag ska gå ifrån kornas, rävarnas och övrig boskaps rättigheter att vara ute gå in på den lag som SFS 1976:371. Den handlar om de häktade i Sverige, de som har begått brott. Det står: "Den häktade skall ha möjlighet att dagligen vistas utomhus minst en timme, om det inte finns synnerligt hinder mot detta."

Varför behöver vi ha en lagstiftning om att de häktade ska kunna få vara ute? Jag tycker att de ska få vara ute. Jag har ingen annan åsikt. Men jag tycker att det är minst lika självklart att våga sig på att lagstifta om denna självklarhet även för människor som inte själva kan ta sig ut.

Vi vet alla att det är ont om personal inom äldreomsorgen. Eftersom det är så, måste vi noga tala om vad vi vill prioritera. Inte minst nu när det är sommar och sol, vackert i trädgårdarna och doftar överallt är det väl en mänsklig rättighet att få vara ute. Jag måste fråga om det inte vore ett sätt att visa att man vill tillmötesgå de äldres självklara önskan och rättighet att vara ute.

Sedan vill jag ta upp en annan fråga. Den handlar om vård i livets slutskede. Det diskuterade Ylva Johansson och Alf Svensson för några månader sedan i en interpellationsdebatt. Jag har väntat länge på propositionen om vård i livets slutskede. Nu hoppas jag att den kommer i slutet på den här månaden, men det har varit ack så trögt.

Jag tycker att det skulle vara bra om man kunde införa den värdighetsgaranti som statsrådet har hört mig och Kristdemokraterna tala om många gånger. En av rättigheterna där är att ingen ska behöva dö i ensamhet. Det ska finnas någon bredvid.

Jag ska ta upp en kommun som är kristdemokratiskt styrd. Den heter Markaryd i Kronobergs län. Där har de gjort ett förtjusande fint material med något som de kallar för tjänstegarantier. Där kan man följa upp det. Man är konkret. Det står överallt: Vad kan vi lova? Vad förväntar vi oss av dig? Vad händer om detta inte fungerar?

Jag tror att man har en av de finaste äldreomsorgerna i landet. Tycker inte Ylva Johansson att det vore klokt att även som minister säga att det är en bra idé att vara tydlig och ge värdighetsgarantier?

Anf. 41 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är sant att det finns mycket medicin inom äldreomsorgen. Det beror naturligtvis mycket på att kravet på den medicinska omvårdnaden har ökat. Det är en av de svåra utmaningarna. Ett annat problem är ensamhet och tristess. Båda de här problemen ställer äldreomsorgen inför stora utmaningar.

Jag vill säga till Chatrine Pålsson att när man ska ta föredömen på hur verksamheter styrs och när man vill sätta upp mål för äldreomsorgens

utveckling tror jag att man ska utgå från verksamheter som fungerar bra och där människor är mycket nöjda med verksamheten. Ett sådant exempel där det är lätt att dra paralleller till äldreomsorgen är den kommunala barnomsorgen som har ett stort förtroende hos befolkningen. Både föräldrar och barn är i allmänhet mycket nöjda med kvaliteten på verksamheten. Även om många önskar högre personaltäthet och ännu fler och bättre saker är det en verksamhet som man är mycket nöjd med.

I den typen av verksamhet finns det inte några detaljerade regler om hur ofta barn ska gå ut eller hur ofta man ska få mat. Vi styr det genom en läroplan och genom generell lagstiftning.

Jag tror att det snarare är den vägen man ska gå när man ska hitta styrmedel för att utveckla äldreomsorgen än att utgå från hur vi styr för djur eller fångar. Jag vill att vi ska ha höga ambitioner för äldreomsorgen. Självfallet ska äldre garanteras värdighet i vård och omsorg. Det vi kan tvista om är hur vi på bästa sätt når detta.

Jag känner en viss tveksamhet, som jag har sagt här, till att vi ska reglera detta i Sveriges riksdag genom något slags minimiregler. Risken är stor att det då också blir taket, och risken är stor att man inte får det utmärkta engagemang som Chatrine Pålsson själv visar på. Det gäller Markaryds kommun, och det finns också i andra kommuner. Eftersom det är kommunen som är ansvarig för att se till att man lever upp till de garantier som man utställer är det rimligt att det är kommunerna som tillsammans och i dialog med dem som är brukarna ställer upp garantierna och de ömsesidiga åtagandena.

Jag vill snarare föra diskussioner om hur vi kan underlätta så att fler kommuner gör detta på ett bra sätt. De bör på ett kontinuerligt sätt också följa upp sina planer och den dialog som de har med brukarna och med medborgarna i kommunen om hur äldreomsorgen ska utvecklas på lite sikt. Det gäller också vad en konkret individ kan vänta sig i en konkret situation och vilken rätt man har att kräva något från sin kommun.

Anf. 42 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! På de korta sekunders talartid som finns kvar vill jag gärna i det sista inlägget ha svar på frågan om vad ministern menar med likvärdighet.

När minister jämför med barnomsorgen så är det relevant i perspektiv men inte i ett annat; de allra flesta barn har föräldrar som talar för sina barn och som är garantier för att det fungerar ordentligt. Det har inte våra demenssjuka. Många av dem saknar närstående av olika skäl. Därför är det inte jämförbart.

I tv-rutan i morse berättade man om Ylva Johansson och hennes artikel i Svenskan – jag tror att det var där. Hon tycker att kommunerna ska ta över all äldreomsorg. Jag förstår att bakom detta ligger en önskan om att det ska fungera bättre. Men jag förstod också att det fanns en skepsis till att läkarna inte skulle gå över. Jag undrar varför. Varför skulle man inte kunna ta det steget i så fall?

När det gäller Markaryd tänkte jag ge Ylva Johansson den här skriften som helgläsning. Jag tycker att detta är ett sätt att arbeta på som är bra att sprida. Nu är vi tydligen ganska överens om att det ska finnas någon form av garanti med olika krav och framför allt tydlighet när det gäller vad man ska göra om inte det här fungerar. Om man till exempel

inte får mat så får man tillbaka pengarna. Man visar alltså tydligt att man vill respektera den enskilde. Därför hoppas jag att äldreomsorgsminister Ylva Johansson i helgen ska känna att man kan få mycket glädje av Markaryds kommuns försök och förslag.

Anf. 43 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att vi diskuterar hur kommunerna kan styra sin verksamhet. Det finns naturligtvis stora skillnader mellan barnomsorg och äldreomsorg. Det gäller framför allt brukarna; det är stor skillnad mellan äldre och barn!

Men om man tittar på verksamheten som sådan ser man att det finns stora likheter i det sätt som staten kan styra på. Det är ju verksamheter där kommunen är huvudman. Vi talar om på vilket vis vi på bästa sätt ska styra äldreomsorgen för att uppnå en höjd kvalitet och en ökad likvärdighet. Jag tror att vi då snarare ska hämta inspiration från verksamheter som kommunen ansvarar för och som fungerar bra än från verksamheter som staten direkt reglerar i enskilda små företag. Det gäller till exempel inom jordbruket. Den typen av styrning är en helt annan typ, och det är naturligtvis ännu större skillnad mellan nötkreatur och äldre än mellan barn och äldre.

Jag tycker alltså att det är bra om vi kan föra diskussionen om hur vi kan få kommunerna att på ett bättre sätt tydliggöra sitt ansvar gentemot den enskilde och också tydliggöra vad den enskilde kan förvänta sig. Jag tror att det skulle betyda mycket för enskilda äldres och deras anhörigas oro för vad de kan vänta sig. Det gäller inte bara nu utan också i framtiden. Det handlar om den dag som man hoppas att det dröjer länge till, men som ändå kanske kommer. Det är den dag då man inte längre klarar sig själv.

Det är en viktig uppgift för kommunerna att utifrån vad socialtjänstlagen säger kunna tydliggöra detta för sina medborgare. Jag tror att vi också på nationell nivå behöver sprida mer av goda exempel på hur kommunerna kan fullgöra den uppgiften.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2004/05:159 till konstitutionsutskottet

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Näringsutskottets betänkande
2004/05:NU14 Genomförande av EG-direktiv rörande el- och gasmarknaderna, m.m.

Lagutskottets betänkande
2004/05:LU27 Upphovsrätten i informationssamhället – genomförande
av direktiv 2001/29/EG, m.m.

Prot. 2004/05:124
20 maj

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2004/05:SfU16 Sveriges tillträde till FN:s tilläggsprotokoll mot männi-
skosmuggling

Trafikutskottets betänkande
2004/05:TU14 Kungörande av vissa trafikföreskrifter

Finansutskottets betänkande
2004/05:FiU23 Penningpolitiken och Riksbankens förvaltning 2004

Bostadsutskottets betänkande
2004/05:BoU11 Planfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande
2004/05:KU26 Vidaresändningsplikt i kabelnät

Socialutskottets betänkande
2004/05:SoU16 Kvalitetsutveckling inom den kommunala vården och
omsorgen om äldre genom kompetensutveckling för personalen

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 maj

2004/05:1666 av *Berit Högman* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Polisutbildning i Värmland

2004/05:1667 av *Sten Tolgfors* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ny polishögskola till Örebro

2004/05:1668 av *Kenneth Lantz* (kd) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Konsekvenserna av EU:s sockerreform

2004/05:1669 av *Åsa Torstensson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin
Nykvist

Fängelsedom för dödande av varg

2004/05:1670 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Forskning om pälsdjur

2004/05:1671 av *Cecilia Widegren* (m) till utbildnings- och kulturmi-
nister Leif Pagrotsky

Forskning om pälsdjur

2004/05:1672 av *Tobias Krantz* (fp) till statsrådet Ibrahim Baylan
Invandrarelevers gymnasiebehörighet

2004/05:1673 av *Peter Danielsson* (m) till statsrådet Ibrahim Baylan
Skolstrejk

Prot. 2004/05:124
20 maj

2004/05:1674 av *Johan Linander* (c) till statsrådet Ibrahim Baylan
Danskundervisning

2004/05:1675 av *Ewa Thalén Finné* (m) till justitieminister Thomas
Bodström
Polisutbildningen

2004/05:1676 av *Ewa Thalén Finné* (m) till socialminister Berit Andnor
Sjukfrånvaron

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 24 maj.

11 § Kammaren åtskildes kl. 11.15.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 7 §
anf. 38 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

1 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
2 § Svar på interpellation 2004/05:563 om situationen i Västsahara	2
Anf. 1 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	2
Anf. 2 ALICE ÅSTRÖM (v)	3
Anf. 3 GUNNAR NORDMARK (fp)	4
Anf. 4 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	5
Anf. 5 ALICE ÅSTRÖM (v)	6
Anf. 6 GUNNAR NORDMARK (fp)	7
Anf. 7 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	7
Anf. 8 ALICE ÅSTRÖM (v)	8
Anf. 9 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	8
3 § Svar på interpellation 2004/05:564 om mänskliga rättigheter i Myanmar	8
Anf. 10 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	8
Anf. 11 KAJ NORDQUIST (s)	9
Anf. 12 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	10
Anf. 13 KAJ NORDQUIST (s)	11
Anf. 14 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	12
4 § Svar på interpellation 2004/05:570 om situationen i Eritrea	12
Anf. 15 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	12
Anf. 16 KALLE LARSSON (v)	13
Anf. 17 Utrikesminister LAILA FREIVALDS (s)	14
Anf. 18 KALLE LARSSON (v)	15
5 § Svar på interpellation 2004/05:526 om näringslivsstrukturen i Stockholms län för friställda kvinnor	16
Anf. 19 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	16
Anf. 20 GUNNAR ANDRÉN (fp)	17
Anf. 21 ULF SJÖSTEN (m)	18
Anf. 22 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	18
Anf. 23 GUNNAR ANDRÉN (fp)	19
Anf. 24 ULF SJÖSTEN (m)	20
Anf. 25 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	20
Anf. 26 GUNNAR ANDRÉN (fp)	22
Anf. 27 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	22
6 § Svar på interpellation 2004/05:574 om ersättningsarbeten vid företagsflytt	23
Anf. 28 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	23
Anf. 29 ULF SJÖSTEN (m)	25
Anf. 30 GUNNAR ANDRÉN (fp)	26
Anf. 31 Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s)	26
Anf. 32 ULF SJÖSTEN (m)	28
Anf. 33 GUNNAR ANDRÉN (fp)	28

Anf. 34	Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	29
Anf. 35	ULF SJÖSTEN (m).....	30
Anf. 36	Näringsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	30
7 §	Svar på interpellation 2004/05:568 om värdighetsgaranti	31
Anf. 37	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	31
Anf. 38	CHATRINE PÅLSSON (kd)	32
Anf. 39	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	33
Anf. 40	CHATRINE PÅLSSON (kd)	34
Anf. 41	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	34
Anf. 42	CHATRINE PÅLSSON (kd)	35
Anf. 43	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	36
8 §	Hänvisning av ärende till utskott	36
9 §	Bordläggning.....	36
10 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	37
11 §	Kammaren åtskildes kl. 11.15.	38

